

Sjedinjenje Neba i Zemlje

Krist u poslanicama Filipljanima i Kološanima

Clinton Wahlen

Pouke iz Biblije — Priručnik za učitelje

Siječanj, veljača i ožujak 2026.

Sadržaj

1. Progonjen ali ne i napušten
2. Razlozi za zahvalnost i molitvu
3. Život i smrt
4. Jedinstvo u poniznosti
5. Kao svjetiljke u noći
6. Pouzdanje samo u Krista
7. Nebesko državljanstvo
8. Kristova preuzvišenost
9. Pomirenje i nada
10. Cijeli u Kristu
11. Život s Kristom
12. Život s drugima
13. Stajanje u svemu što je po Božjoj volji

POUKE IZ BIBLIJE — Priručnik za učitelje — 4/2025.

Nakladnik: ZNACI VREMENA, Prilaz Gjüre Deželića 77, 10000 Zagreb, Hrvatska • **Odgovorni urednik:** Neven Klačmer • **Urednik:** Mario Šijan
• **Prijevod:** Dušan Skakić • **Lektura:** Marijan Malašić •
Korektura: Ljiljana Đidara • **Tiskano u uredu nakladnika**

Progonjen ali ne i napušten

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: Filipljanima 4,4.

Središte proučavanja: Rimljanima 8,12-39.

Pavao se suočavao s mnogim nevoljama i stradanjima dok je širio Božju poruku spasenja. Osim Isusa, malo tko je zbog Evanđelja toliko pretrpio kao Pavao. Lista njegovih teškoća zaslužuje naše pozornost i razmatranje i promišljanje. Te teškoće obuhvaćaju nevolje, tjeskobu, progonstva, glad, žeđ, nagost, mač, batine, beskućništvo, uvrede, klevete, zbunjenost, oskudicu, masnice, sukobe, mučenje, besane noći, postove, pritiske, bol, siromaštvo, ponižavanje, kamenovanje, brodolome, česta putovanja i životno opasne situacije u raznim oblicima — bilo da su potjecale od nabujalih rijeka (“pogibli od rijeka”) ili od napada razbojnika (iz njegovog naroda i od pogana), od problema koji su ga snalazili u gradovima, u pustinji, na moru i slično. I to nije sve. Pavlova stradanja potjecala su i od njegovih suočavanja s nemoćima i slabostima, kao i brige o crkvama. Naravno, ne smijemo izostaviti ni njegova zatočeništva (usporedi Rimljanima 8,35; 1. Korinćanima 4,11-13; 2. Korinćanima 4,8.9; 6,4.5.9.10; 11,23-29; 12,10; Efežanima 4,1). Pavlov život bio je daleko od lagodnog!

Treba duboko udahnuti da bi se cijela prethodna lista izgovorila bez stanke. A mi često bivamo obeshrabreni i zbog daleko manjih stvari. Ipak, iako lista Pavlovih stradanja oduzima dah, njegova nepokolebljiva postojanost u vjeri još je dojmljivija. On kaže: “Ali u svemu ovom sjajno pobjeđujemo po onome koji nas je ljubio.” (Rimljanima 8,37)

Pouka za ovaj tjedan ističe dvije glavne teme:

1. Pavlova stradanja zbog Evanđelja, a posebno njegova tamnovanja.
2. Pavlove metode za što djelotvornije propovijedanje Evanđelja čak i u najizazovnijim okolnostima.

DRUGI DIO: Komentar

Ilustracija

George Curtis Jones prenosi priču o zdravstvenom misionaru Wilfredu Grenfellu (1865.—1940.). Kada su ga upitali zašto se s tolikom pred-

noću posvetio kršćanskoj misiji, Grenfell je odgovorio: “U bolnicu u kojoj sam bio na specijalizaciji, jedne noći dovedena je žena s užasnim opeklinama. ... Njezin muž ju je, vrativši se kući pijan, pogodio petrolejskom svjetiljkom. Bila je pozvana policija i na kraju su doveli napola otriježenog muža. Istražni sudac nagnuo se nad bolnički krevet i zahitijevao je da pacijentica kaže policiji što se točno dogodilo. Naglasio joj je koliko je važno da ispriča cijelu istinu budući joj je preostalo još vrlo malo života.

Nesretna žena okretala je glavu s jedne strane na drugu izbjegavajući pogled na muža koji je stajao u podnožju kreveta. Na kraju su joj se oči zaustavile na njegovim snažnim rukama pa je pogledom krenula uz njegove ruke i ramena, a zatim i preko lica. Tada su im se pogledi sreli. S njezinog lica na trenutak je nestao bolni izraz, a obasjale su ga nježnost i ljubav. Podigla je glavu, pogledala u istražnog suca i mirno rekla: ‘Gospodine, to je bila samo nezgoda’, a zatim se srušila na jastuk — mrtva.” Grenfell je dodao: “To je bilo slično Bogu. A Bog je upravo takav. Njegova ljubav vidi kroz naše grijeha.”

Curtis Jones ovaj oblik ljubavi naziva “ljubavlju koja pati” (G. Curtis Jones, *1000 Illustrations for Preaching and Teaching*, Nashville, TN: Broadman & Holman Publishers, 1986., str. 55).

Bez obzira na to slaže li se netko s onim što je ta žena učinila — a mogao bi se iznijeti vrlo snažan argument da nije postupila ispravno — ta životna priča i dalje ima snažnu poruku. Slično ljubavi koju je pokazala žena u Grenffellovoj priči, i Pavlova ljubav obuhvaćala je patnju.

Ljubav koja pati

U Rimljanima 8,35 Pavao izražava duboku vjeru u Kristovu ljubav prema njemu — i prema svima nama — retoričkim pitanjem: “Tko će nas rastaviti od ljubavi Kristove?” Očekivani odgovor glasi snažno i odlučno: “Nitko!” Ako Bog “nije poštedito vlastitog Sina” (Rimljanima 8,32), kako bi nas onda neka nevolja mogla odvojiti od Kristove ljubavi? Bog je dokazao svoju ljubav time što nam je dao svojeg jedinorođenog Sina, a s Njim i sve ostalo (Rimljanima 8,32). Pavlu nije bio potreban dodatni dokaz Božje ljubavi. A nije potreban ni nama.

Pavao je bio toliko siguran u Božju ljubav da je spominje višeput (Rimljanima 8,37.39). Zbog te ljubavi Isus je dragovoljno podnio patnju i smrt za nas (Ivan 13,1.34; 15,9.12). Zauzvrat, i Pavao je bio spreman podnijeti patnju i smrt za Njega. Zapravo, samo ljubav koju Krist ima prema nama može biti oslonac našoj vjeri u trenucima kušnje.

U Rimljanima 8,35 Pavao navodi svoje teškoće u sedmerostrukom nizu: nevolja, tjeskoba (tuga), progonstvo (gonjenje), glad, golotinja, po-

gibao (strah) i mač. Možda ovaj niz od sedam nevolja simbolično ukazuje na potpunost, u smislu da predstavlja cjelokupnost svih stradanja koja je Pavao doživio. Kao što je spomenuto, Pavlova lista stradanja daleko je opsežnija od ovog niza. Do tog trenutka Pavao je iskusio sve ove nevolje osim one posljednje — mača. Mač će biti njegova posljednja kušnja, a on je tu kušnju dočekao s iznimnom hrabrošću. Njegova nepokolebljiva sigurnost u Krista omogućila mu je da se spokojno suoči sa smrću. U trenutku smrti Pavao je “gledao u vječnost koja je pred njim, ne s neizvjesnošću niti sa strahom, već s radosnom nadom i čežnjivim iščekivanjem. Dok je stajao na mjestu svojeg mučeništva, on nije gledao u svjetlucavi mač krvnika niti u zemlju koja će uskoro upiti njegovu krv; podigao je svoj pogled i kroz vedro plavo nebo tog ljetnog dana gledao je prema prijestolju Vječnoga. Njegove riječi bile su: ‘O Gospodine, Ti si moja utjeha i moj dio. Kada ću Te zagrliti? Kada ću Te gledati svojim očima bez zastrtog vela između nas?’” (Ellen G. White, *The Story of Redemption*, str. 317,318)

Pavao je bio siguran da ćemo, ako s Kristom postradamo, “s njim biti i proslavljeni” (Rimljanima 8,17). On je “plemenitu ... borbu izvojevao, trku dovršio, vjeru sačuvao”. Znao je da ga čeka vijenac pravednosti koji će mu biti dan o uskrsnuću, kada se Krist vrati (vidi 1. Korinćanima 15,51-55; 2. Timoteju 4,7,8).

Pavlove metode propovijedanja Evandelja

S obzirom na mukotrpne okolnosti u kojima je Pavao propovijedao Evandelje, morao je primjenjivati mudre metode kako bi osigurao uspjeh svojeg rada.

Prvo, Pavao je svjesno birao značajne gradove Starog svijeta iz kojih je mogao lakše širiti Radosnu vijest. Tako je, primjerice, Korint izabrao zbog njegovog povoljnog geografskog položaja. “Na taj način otvorila se mogućnost da se Evandelje širi. Kada se ono ukorijeni u Korintu, bez teškoća će se prenijeti u sve dijelove svijeta.” (Ellen G. White, *Sketches from the Life of Paul*, str. 99) Pavao se također usredotočio na grad Filipe jer je to bio jedan od “najutjecajnijih urbanih središta na njegovom putovanju. ... Zbog svojeg strateškog značenja u povijesti Carstva, činio je sljedeći prirodni evangelizacijski korak dok se Pavao pripremao stići do Rima.” (Craig S. Keener, *Acts: An Exegetical Commentary*, sv. 3, Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2014., str. 2380, 2381) Isto tako, Efez je bio jedan od najvećih gradova Rimskog Carstva s oko 250.000 stanovnika u Pavlovo vrijeme.

Drugo, Pavao je ulagao vrijeme u pripremu ljudi za naviještanje Evandelja. On je “dio svojeg rada posvetio odgajanju mladih ljudi za

evangeosku službu. Poveo ih je sobom na misionarska putovanja i tako su oni stjecali iskustva koja su ih kasnije osposobila da popune odgovorne položaje. Kada bi se rastali, i dalje je ostajao u vezi s njihovim radom, i njegove poslanice Timoteju i Titu dokazuju koliko je velika bila njegova želja da postignu uspjeh." (Ellen G. White, *Propovjednici rado-sne vijesti*, str. 81; u izvorniku 102) Što se Timoteja tiče, Pavao ga je smatrao ne samo svojim suradnikom, već i suautorom (vidi 2. Korinćanima 1,1; Filipljanima 1,1; Kološanima 1,1; 1. Solunjanima 1,1; 2. Solunjanima 1,1; Filemonu 1).

Treće, Pavao je slijedio načelo "najprije Židovima" (Djela 13,46; Rimljanima 1,16), kao što je Isus izrijekom zapovjedio (Luka 24,47; Djela 1,8; 3,25.26). Ovaj pristup objašnjava zašto je Pavao, kada god bi došao u neki novi grad, svoje misijsko djelovanje uvijek započinjao u sinagogi (Djela 9,20; 13,5.14.46; 14,1; 17,1.2.17; 18,4). Razmišljajući o Isusovoj uputi da djelo učenika treba početi u Jeruzalemu, Ellen G. White kaže: "Gdje god se Božji narod nalazio — u prenapučenim gradovima, u selima ili u zabačenim krajevima — tu je i njihovo domaće misionarsko polje. ... Njihovo djelo prije svega počinje u njihovoj obitelji; zatim trebaju nastojati pridobiti svoje susjede za Krista i upoznati ih s velikim istinama za ovo vrijeme." (Ellen G. White, *The Advent Review and Sabbath Herald*, 22. svibnja 1888., str. 1160)

Četvrto, Pavao je održavao redovnu komunikaciju s crkvama preko poslanica. Zbog svoje stalne "brige za sve crkve" (2. Korinćanima 11,28), on često nije mogao ostati dugo s novim vjernicima u gradovima u kojima je propovijedao. Zbog toga se koristio poslanicama da ostane u kontaktu s crkvama i daje im upute. Poslanice su također nadomještale njegovu tjelesnu odsutnost (1. Korinćanima 5,3; Filipljanima 2,12).

TREĆI DIO: Primjena

Razmišljajte o sljedećim temama, a potom postavite svojim učenicima pitanja s kraja ovog odjeljka: Propovijedanje Evanđelja može biti izazovno za mnoge kršćane, pogotovo kada društvena pravila dolaze u sukob s Božjom riječju. Nebrojeno je mnogo onih koji su u prošlosti iskusili patnju, pa čak i smrt, vršeći svoju misionarsku službu. Ta stvarnost bila je prisutna u ranim danima kršćanske misije, a neće biti drugačije ni na njezinom kraju (Otkrivenje 14,13). Dok obavljamo misionarsko djelo i podnosimo patnje koje ga prate, postoji samo jedna sila koja nas može održati — Kristova ljubav.

Iako je većina kršćana svjesna opasnosti koje donosi slijeđenje Krista, mi također moramo razumjeti i iznimnu važnost ispunjavanja

zapovijedi: “Zato idite i učinite sve narode učenicima mojim.” (Matej 28,19) To je težak zadatak, ali mi se oslanjamo na Božje vodstvo na svakom koraku. Iako može biti opasan po život na razne načine, taj zadatak donosi i nagradu. Isus kaže: “Ostani vjeran do smrti, i dat ću ti vijenac — život!” (Otkrivenje 2,10)

U svojem misionarskom radu Pavao se koristio različitim metodama kako bi on bio što djelotvorniji:

(1) Birao je važne gradove kao uporišta iz kojih je mogao lakše širiti Radosnu vijest.

(2) Ulagao je vrijeme u poučavanje drugih.

(3) Davao je prednost dosezanju onih koji su mu bili najbliži.

(4) Stalno je održavao kontakt s onima kojima je služio.

Sve ove metode i mi bismo trebali primijeniti u našim vlastitim misionarskim pothvatima. Pavao je, međutim, znao da, iako su metode važne, one nikada ne mogu zamijeniti ulogu Duha Svetoga (1. Korinćanima 12,1-11; Efežanima 4,1-6). Ovu ključnu istinu nikada ne smijemo smetnuti s uma.

Pitanja

1. S kojim ste se izazovima vi suočili u propovijedanju Evanđelja?

2. Na koji ste način primijenili četiri spomenute Pavlove misionarske metode i kakvi su bili ishodi?

Razlozi za zahvalnost i molitvu

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: Filipljanima 1,6.

Središte proučavanja: Filipljanima 1,1-18; Efežanima 5,18-21; Kološanima 1,4-8.

Pisac D. A. Carson razmišlja o tome što je najveća potreba kršćanske crkve danas, iznoseći pretpostavke o različitim odgovorima koje bi ljudi mogli dati na to pitanje. Carson nabraja područja kao što su čistoća u spolnim odnosima, financijsko poštenje i velikodušnost, evangelizacija, osnivanje crkava, biblijsko razmišljanje i istinsko iskustvo zajedničkog bogoslužja. On zaključuje: "Ove potrebe na neki su način samo simptomi mnogo ozbiljnijeg nedostatka. Kršćanstvu na Zapadu danas je najpotrebnije dublje poznavanje Boga. Mi trebamo bolje poznavati Boga. ... Jedan od osnovnih koraka prema poznavanju Boga, kao i jedan od osnovnih dokaza da Ga doista poznajemo jest molitva — duhovna, ustrajna, biblijski utemeljena molitva." (D. A. Carson, *A Call to Spiritual Reformation: Priorities from Paul and His Prayers*, Grand Rapids, MI: Baker Books, 1992., str. 15,16)

Pavao je dosljedno isticao kršćanske aktivnosti poput molitve i zahvalnosti. Zahvalnost je bila ključni dio njegovih molitava i prepoznatljiv dio njegovih poslanica. On ne samo da je neprestano izražavao svoju zahvalnost Bogu u molitvi, već je pozivao i svoje slušatelje da čine isto (Kološanima 3,17; 1. Solunjanima 5,18). Pavao je zahvalnost smatrao plodom Božjeg djelovanja u čovjekovom srcu (Filipljanima 1,6.10.11).

Pouka za ovaj tjedan naglašava dvije glavne teme:

1. Zahvalnost i molitva neraskidivo su povezane, kao dvije strane istog novčića.

2. Zahvalnost i molitva, između ostalog, služe kao opipljivi pokazatelji Božjeg djelovanja u nama.

DRUGI DIO: Komentar

Ilustracija

Psiholog Robert A. Emmons citira lijepu misao Meistera Eckharta: "Ako je jedina molitva koju ste ikada izgovorili 'hvala Ti', to je dovoljno."

U tom kontekstu Emmons iznosi priču jedne žene s postpolio sindromom, koja na divan način ilustrira odnos između zahvalnosti Bogu u molitvi i ispunjenog života. Ona je Emmonsu poslala sljedeće pismo:

“Jedno od mojih najdubljih iskustava zahvalnosti dogodilo se prigodom rođenja mog prvog djeteta. Tijekom svih godina mog odrastanja pitala sam se hoću li moći imati djecu, hoću li se moći brinuti o djeci samo jednom rukom, kao i hoće li me Bog blagosloviti na taj način. Kada se rodila moja kći, čitav medicinski tim nije imao povjerenja u moju sposobnost da se brinem o svojem djetetu. Ipak, shvatila sam da me je Bog odlučio blagosloviti kćerju i da će me blagosloviti i tjelesnom sposobnošću da se brinem o njoj. Budući da me Bog nije poštedito dječje paralize, znala sam da roditi dijete za mene nije bilo nešto uobičajeno. Stoga, kada se ona rodila, slavila sam Boga što je mojem mužu i meni omogućio da dijelimo radost oblikovanja novog ljudskog bića u blagoslov za Boga. ... Koju bih veću svrhu u životu ikada mogla imati nego da odgajam drugo ljudsko biće? Nijednu, a upravo to je činilo srž radosti koju sam osjećala dok sam zahvaljivala za radost i svrhu života.” Emmons dalje navodi: “Dokazi jasno pokazuju da njegovanje zahvalnosti u našem svakodnevnom životu i u našem stavu prema životu doprinosi da budemo dugoročno sretniji i zdraviji ljudi.” (Robert A. Emmons, *Thanks! How the New Science of Gratitude Can Make You Happier*, New York: Houghton Mifflin Company, 2007., str. 90,110,185)

Zahvalnost i molitva bitno se isprepliću

U Pavlovim poslanicama uobičajen je dio u kojem on zahvaljuje, što u biti djeluje kao čin molitve. Ova misao može se jasnije prikazati sljedećom tablicom.

Biblijski odlomak	Zahvalnost i molitva
Rimljanima 1,8-10	“Prije svega zahvaljujem Bogu svome po Isusu Kristu ... svjedok mi je da vas se neprestano svaki put sjećam u svojim molitvama. ”
1. Korinćanima 1,4	“Neprestano zahvaljujem svome Bogu za vas.”
Efežanima 1,15.16	“Zato i ja ... bez prestanka zahvaljujem za vas, i sjećam vas se u svojim molitvama. ”
Filipljanima 1,3.4	“ Zahvaljujem Bogu svome ... svaki put u svakoj svojoj molitvi za vas sve.”
Kološanima 1,3	“ Zahvaljujemo Bogu ... uvijek kad molimo za vas.”
1. Solunjanima 1,2	“ Uvijek zahvaljujemo Bogu ... kad vas se sjećamo u svojim molitvama. ”

2. Solunjanima 1,3	“Moramo, braćo, uvijek zahvaljivati Bogu za vas.”
1. Timoteju 1,12	“ Zahvaljujem našem Gospodinu Isusu Kristu.”
2. Timoteju 1,3	“ Zahvaljujem Bogu ... dok te se bez prestanka — noć i dan — sjećam u svojim molitvama .”
Filemonu 4	“ Zahvaljujem Bogu svome uvijek kad te se sjećam u svojim molitvama .”

Iz prethodne tablice mogu se izvući tri ključna zaključka. Prvo, za Pavla je zahvaljivanje čin molitve jer je zahvalnost dosljedno isprepletena molitvom. Drugo, čak i kada dio sa zahvalnošću u nekim Pavlovim poslanicama ne spominje izraz “molitva”, važno je uočiti da je njegova zahvalnost upućena Bogu (2. Solunjanima 1,3; 1. Timoteju 1,12). Treće, ponavljanje izraza “uvijek” pokazuje da su i molitva i zahvalnost bili dosljedni, čak i sastavni dijelovi Pavlovog života.

Važno je napomenuti da je Pavao očekivao da njegovo čitateljstvo slijedi njegov primjer kada se radi o životu ispunjenom zahvalnošću i molitvom. Za Pavla je vidljivo obilježje bezbožnih ljudi njihovo propuštanje da proslavljaju Boga ili da Mu zahvaljuju (Rimljanima 1,21). Nasuprot tome, on ohrabruje članove crkve u Rimu da budu zahvalni Bogu (Rimljanima 14,6). Kada traži od Korinćana da se mole za njega i njegove suradnike, Pavao želi da mnogi izraze zahvalnost u njihovo ime (2. Korinćanima 1,11).

U Efežanima 5,18-21 Pavao opisuje osobine ljudi čiji su životi ispunjeni prisutnošću Duha Svetoga. Oni (1) sudjeluju u uzajamnom izgrađivanju govoreći “jedni drugima u psalmima, hvalospjevima i nadahnutim pjesmama”; (2) ispunjavaju svoje živote slavljenjem Boga, “pjevaju Gospodinu u svom srcu i slave ga”; (3) izražavaju zahvalnost “uvijek za sve Bogu, Ocu, u ime našega Gospodina Isusa Krista”; (4) pokoravaju se “jedan drugom iz poštovanja pred Kristom!” Na taj način zahvaljivanje Bogu postavljeno je na istu razinu kao i pjevanje hvalospjeva — to je čin bogoslužja.

U Kološanima 3,17, Pavao ide još dalje govoreći: “**I što god htjednete reći ili učiniti, neka sve bude** u ime Gospodina Isusa! Po njemu zahvaljujte Bogu, Ocu!” (naglasio autor) Slično tome, Pavao piše Solunjanima: “U svakoj prilici zahvaljujte.” (1. Solunjanima 5,18) Pavao je poticao svoje slušatelje da ugrade zahvalnost i molitvu u svoje živote kako bi na taj način odražavali njegovu vlastitu duboku posvećenost tim duhovnim aktivnostima.

Božje djelo u nama

Poslanica Filipljanima sadrži jednu od najdojmljivijih izjava u svim Pavlovim poslanicama: “Siguran sam u ovo isto da će onaj koji je počeo dobro djelo među vama dovršiti ga do Dana Krista Isusa.” (Filipljanima 1,6) Neki čitatelji mogu biti u kušnji da ovaj izraz “dobro djelo” protumače previše usko, kao Pavlovo spominjanje brige i ljubavi Filipljana prema njemu, pokazane preko njihove financijske potpore tijekom Pavlovog utamničenja. Iako je njihova briga za Pavla i za napredak Evanđelja svakako bila plod Božjeg djelovanja u njihovim srcima, Pavao ipak govori o širem pojmu — o spasenju u Isusu Kristu.

Bog je predstavljen kao Onaj koji je započeo dobro djelo spasenja i koji će ga dovršiti u dan Kristovog dolaska. Važno je primijetiti da je ova misao izražena u dijelu poslanice posvećenom zahvalnosti. U tom smislu zahvalnost se promatra kao snažan dokaz Božjeg djelovanja u nečijem srcu. Pavao iznosi sličnu misao u Filipljanima 2,12.13: “Sa strahom i drhtanjem nastojte da postignete svoje spasenje. **Bog je, naime, onaj koji proizvodi u vama** i htjenje i djelovanje da mu se možete svidjeti.” (naglasio autor)

Pavlov savjet “gradite svoje spasenje” potiče na razmišljanje. Kako mi to zapravo činimo? Dobar odgovor nalazimo u Hebrejima 12,2, gdje je Isus opisan kao “začetnik i završitelj vjere”. Tako nas Pavao poziva da “ustrajno do kraja istrčimo utrku koja je pred nama”, gledajući u Isusa (Hebrejima 12,1.2 — Suvremeni hrvatski prijevod). Ali to nije sve. Mi također trebamo “odbaciti od sebe svako breme i grijeh koji lako zavodi” (Hebrejima 12,1). Redci poput Filipljanima 1,6 i Hebrejima 12,2 podsjećaju nas da je spasenje u biti Božje djelo, a ne naše. Pa ipak, mi smo pozvani da gradimo svoje spasenje, drugim riječima, da “trčimo na utakmici koja nam je određena” (Hebrejima 12,2) tako što ćemo živjeti životom molitve, težiti Kristovim vrlinama koje daje Duh Sveti (Filipljanima 1,9-11; Kološanima 1,4-8) i biti zahvalni za Božje djelovanje u nama (Filipljanima 1,3-6). Ukratko, upućen nam je poziv: “Živite dostojno Gospodina, da mu budete ugodni u svemu; da budete plodonosni svakom vrstom dobrih djela i da napredujete u spoznaji Boga.” (Kološanima 1,10)

TREĆI DIO: Primjena

Razmišljajte o sljedećim temama, a potom postavite svojim učenicima pitanja s kraja ovog odjeljka:

Svi volimo kada nam se događaju dobre stvari. Bilo da se radi o kupnji novog automobila ili kuće, o stjecanju diplome nakon godina

napornog i intenzivnog studiranja ili o izbavljenju iz neke opasne situacije, mi zahvaljujemo Bogu za to. To su značajne prekretnice koje ispunjavaju naša srca radošću i zahvalnošću. Međutim, obratimo li pozornost na sve oko nas, pronaći ćemo bezbroj razloga za zahvalnost. Ipak, ništa nas ne bi trebalo nadahnjivati na veću zahvalnost od spoznaje o Božjem djelovanju u nama. Ellen G. White kaže: "Našem umu je potrebno širenje kako bismo mogli shvatiti značenje Božje brige. Mi trebamo odražavati najuzvišenije osobine Božjeg karaktera. **Trebamo biti zahvalni** što nismo prepušteni sami sebi." (naglasio autor) (Ellen G. White, *That I May Know Him*, str. 302)

Bog očekuje da u svoje molitve unosimo iskren stav zahvalnosti. U 1. Solunjanima 5,17.18, primjerice, zapovijed da zahvaljujemo "u svakoj prilici" dolazi odmah nakon poziva: "Bez prestanka molite." Ova misao ne znači samo da uvijek postoji razlog za zahvalnost, već i da naše molitve trebaju redovno sadržavati izraze zahvalnosti Bogu. Zanimljivo je da Pavao ne kaže: "Zahvaljujte za sve", već: "U svakoj prilici zahvaljujte." Sama činjenica da nam je Bog dao svojega jedinorođenog Sina da umre za nas, dovoljan je razlog da svakoga dana zahvaljujemo riječima proslavljanja u molitvama, kao i dobrim djelima u svakodnevnom životu!

Pitanja

1. Za koje ste duhovne blagoslove zahvalni Bogu? A za koje ste Mu tjelesne i materijalne blagoslove također zahvalni?

2. Što znači zahvaljivati u svim okolnostima, za razliku od zahvaljivanja za sve okolnosti? Koja je ključna razlika?

3. Što znači to što nismo "prepušteni sami sebi", kako kaže prethodni citat Ellen G. White? Zašto bismo trebali biti zahvalni za ovo uvjerenje?

Život i smrt

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: Filipljanima 1,21.

Središte proučavanja: Filipljanima 1,19-30; 1. Solunjanima 4,14-16.

Martin Luther King Mlađi jednom je rekao: “Ako čovjek nije otkrio nešto za što je spreman umrijeti, nije dostojan živjeti.” (citirano u: Mark Water, *The New Encyclopedia of Christian Quotations*, Alresford, Hampshire, England: John Hunt Publishers Ltd., 2000., str. 404) Pavao je izrazio sličan osjećaj: “Za me je uistinu život Krist, smrt dobitak.” (Filipljanima 1,21) Ovo nisu prazne riječi! Pavao je doista bio spreman umrijeti za Krista (Rimljanima 14,8), što je na kraju i učinio (2. Timoteju 4,6-8).

Citirajući Psalam 44,23, Pavao se obraća Gospodinu riječima: “Zbog tebe ubijaju nas cijeli dan za danom, drže nas kao ovce određene za klanje.” (Rimljanima 8,36) Zato nas ne bi trebale iznenaditi njegove riječi u Galaćanima 2,19: “S Kristom sam razapet na križ.” Pavao je bio spreman umrijeti za Krista zato što Mu je bio potpuno predan. Pavao nastavlja: “Živim — ali ne više ja, nego Krist živi u meni: život koji sada provodim u tijelu, provodim u vjeri u Sina Božjega.” (Galaćanima 2,20) Tako je Pavao živio i umro za Evanđelje.

Pouka za ovaj tjedan ističe tri glavne teme:

1. Bog nas poziva da svoj život posvetimo misiji, pa čak i da budemo spremni umrijeti za Njega.

2. Smrt se uspoređuje sa snom, za koju rješenje nije besmrtnost duše, već uskrsnuće tijela.

3. Krist nas poziva na jedinstvo u Njegovom Duhu. Budući da smo svi uključeni u duhovni rat, moramo ne samo koristiti odgovarajuće oružje, već i biti jedinstveni u zajedničkoj borbi.

DRUGI DIO: Komentar

Ilustracija

Postoji priča o Johnu Bradfordu koji je spaljen na lomači 1. srpnja 1555. godine. Bradford je bio “kapelan kralja Edwarda VI. od Engleske i jedan od najomiljenijih propovjednika svojega vremena. Međutim, po-

stao je mučenik zbog svoje vjere. Dok su ga vodili na Newgate da bude spaljen, bilo mu je dopušteno da govori tako da je iz kola u kojima su ga vozili u smrt, čitavim putem iz zapadnog Londona do Newgatea uzvikivao: 'Krist, Krist, samo Krist!'" (Paul Lee Tan, *Encyclopedia of 7700 Illustrations: Signs of the Times*, Garland, Teksas: Bible Communications, Inc., 1996., str. 787) Baš kao i apostol Pavao, i Bradford je živio i umro za Krista, u potpunosti predavši sebe misiji.

Živjeti i umrijeti za Krista

Pavlova izjava u Filipljanima 1,21 jedna je od najznačajnijih u svim njegovim poslanicama. Njegova spremnost da živi za Krista — što podrazumijeva i podnošenje neizbježnih patnji — pa čak i da umre za Njega, naglašava nadu izraženu u prethodnom retku: "Takva je moja željno očekivana nada; ništa me neće smesti: sačuvat ću, naprotiv, potpuno pouzdanje i — sada kao i uvijek — proslavit će se Krist u mom tijelu, bilo da živim, bilo da umrem." (Filipljanima 1,20)

Međutim, zbunjujuć je Pavlov navod da mu je "smrt dobitak". Što on time želi reći? Kako netko može imati korist od vlastite smrti? Na osnovi Pavlove želje izražene u Filipljanima 1,23 — "imam želju umrijeti i biti s Kristom" — neki su zaključili da Pavao time tvrdi da će se odmah nakon smrti naći u Kristovoj prisutnosti. Ali takvo shvaćanje proturječi jasnim biblijskim doktrinama o smrtnosti duše i o smrti kao snu. Da bismo razumjeli što je Pavao mislio kada je smrt nazvao "dobitkom", korisno je razmotriti njegovu upotrebu izraza "dobitak" (grč. *kerdos*) i srodnog glagola "dobiti" (grč. *kerdainô*) na drugim mjestima u njegovim spisima.

U Filipljanima 3,7.8 Pavao kaže da ono što je prije smatrao dobitkom (*kerdos*), sada smatra gubitkom "*zbog Krista*" (Filipljanima 3,7, kurziv dodao autor); to jest, "*zbog najveće prednosti: spoznaje Krista Isusa*" (Filipljanima 3,8, kurziv dodao autor). Pavao dalje objašnjava: "Radi njega sam sve žrtvovao, i sve smatram blatom, da Krista dobijem [*kerdainô*]." (Filipljanima 3,8) Dakle, za Pavla je smrt dobitak zato što će na kraju zadobiti Krista gledajući Ga o Njegovom drugom dolasku (2. Timoteju 4,8).

Također je moguće da riječ "dobitak" (*kerdos*) u Filipljanima 1,21 ima i misionarski smisao. U 1. Korinćanima 9,19-23 Pavao upotrebljava glagol *kerdainô* kao misionarski izraz: "Pretvorio sam se u roba svima, da ih pridobijem [*kerdainô*] što više. Sa Židovima sam bio kao Židov, da pridobijem Židove [*kerdainô*]; s podložnicima Zakona kao podložnik Zakona — iako sâm nisam podložnik Zakona — da pridobijem podložnike Zakona [*kerdainô*]. S onima koji su bez zakona bio sam kao bez zakona

... da pridobijem [*kerdainô*] one koji su bez zakona. Sa slabićima sam bio slabić, da pridobijem [*kerdainô*] slabiće.”

U tom pogledu korisno nam je sljedeće tumačenje Filipljanima 1,21: “[Pavlu] je bilo važno da Krist bude uzvišen. Ako bi Gospodin smatrao da je bolje da svjedoči životom i služenjem, Pavao bi Ga dostojno predstavljao. Ali smrt pravednika također može biti snažno svjedočanstvo o djelotvornosti Evanđelja milosti. Kontrast između njegove smrti i smrti onoga koji umire bez nade bio bi toliko dojmljiv da bi njegov utjecaj donio *dobitak za Kristovo kraljevstvo. Srca bivaju dotaknuta i omekšana* smirenim uvjerenjem i sigurnošću onoga čije povjerenje počiva potpuno u njegovom Bogu — čak i u času smrti.” (kurziv dodao autor) (*The SDA Bible Commentary*, sv. 7, str. 147) Pavao je vjerovao da će njegova smrt označiti vrhunac njegovog misionarskog rada (Filipljanima 2,17; usporedi 2. Timoteju 4,6.7). Također, vjerojatno je mislio da bi davanjem svojeg života “ohrabrio Filipljane na još veću samopožrtvovnost, ili da bi njegova smrt mogla navesti neke da istraže vjeru kojoj je on bio tako dosljedno predan” (*Isto*, sv. 7, str. 160).

Pavao je smrt vidio kao dobitak jer će njegova sljedeća svjesna spoznaja biti gledanje Isusa Krista o uskrsnuću. Istodobno, Pavao je bio siguran da će između svoje smrti i Kristovog drugog dolaska počivati u grobu kao u snu.

Smrt je poput sna

Pavao je usporedio smrt sa snom (1. Solunjanima 4,14.15) ukazujući na stanje nesvjesnosti. Ova je misao u skladu s Isusovim naukom u evanđeljima (Luka 8,52.53; Ivan 11,11-13). Jedan jasan primjer je izvještaj o uskrsnuću Jairove kćeri. Zanimljivo je da Matej i Marko spominju samo da su se ljudi podsmjehivali Isusovoj tvrdnji da djevojčica spava (Matej 9,24; Marko 5,39.40), dok je Lukino zapažanje kao liječnika preciznije: “Oni ga ismijavahu, *jer su znali da je umrla.*” (Luka 8,53; kurziv dodao autor) Djela apostolska — koja je također napisao Luka — prikazuju Stjepanovu smrt riječju “usnu” (Djela 7,60). Isto se kaže i za Davida (Djela 13,36).

Govoreći o smrti “otaca”, Petar kaže da su “usnuli” (2. Petrova 3,4 — Varaždinska Biblija). Teolozi raspravljaju o tome je li pod “ocima” Petar mislio na prethodni naraštaj kršćana ili na patrijarhe, ali ta razlika nije bitna. U svakom slučaju, smrt se prikazuje kao stanje nesvjesnosti, slično onome što se događa kada svake noći zaspimo. Također je značajno što se kaže da u trenutku Isusovog uskrsnuća “uskrsnuše mnoga tjelesa pravednika *što bijahu umrli*” (Matej 27,52; kurziv dodao autor). Ovaj odlomak iz Evanđelja po Mateju važan je ne samo zato što poistovjećuje

smrt sa snom, već i zato što jasno ukazuje da je uskrsnuće tijela rješenje za smrt.

Kao što je istaknuto, Pavlovo uvjerenje da je smrt nalik snu duboko je ukorijenjeno u Isusovom nauku i u skladu je sa shvaćanjima drugih apostola. Dakle, Biblija ne prikazuje smrt kao neko svjesno stanje, kao što mnogi misle.

Jedinstvo u Kristu

Filipljanima 1,27 početak je odlomka (Filipljanima 1,27-30) u kojem Pavao prelazi s rasprave o vlastitom stradanju na stradanje svojih slušatelja u njihovom radu za Krista. Iz Filipljanima 1,27 izranjaju dvije ključne teme: život sličan Kristovom i jedinstvo. Vjernici su pozvani da pokažu dostojno ponašanje i da ostanu ujedinjeni usprkos okrutnom protivljenju i patnjama koje trpe zbog svoje vjere u Krista.

Pavao se koristi dvama važnim izrazima da bi naglasio onu vrstu povezanosti koja treba krasiti odnose među vjernicima: “u jednom duhu” i “jednodušno” (Filipljanima 1,27). Ovaj jezik zajedništva prožima cijelu poslanicu. U tom kontekstu Pavao upućuje Filipljanima poziv: “Budite složni, imajte istu ljubav, isto srce i jednu te istu misao.” (Filipljanima 2,2) U Filipljanima 4,1-3 Pavao naglašava da je jedinstvo ključno za ispunjenje misije.

Filipljanima 4,3 sadrži četiri složenice koje počinju grčkim veznikom *sin* (“sa” ili “zajedno sa”): *sizigos* (“jarmeni drug”), *silambanô* (doslovno “zajedno uzeti”), *sinathleô* (“zajedno se boriti”) i *sinergos* (“suradnik”). Tako Pavao spominje žene koje “su mi pomogle u propovijedanju Radosne vijesti” (“one su se borile u evanđelju zajedno sa mnom” — Varaždinska Biblija), kao i “ostale moje suradnike” — sve one koji su bili uključeni u misiju.

TREĆI DIO: Primjena

Razmišljajte o sljedećim temama, a potom postavite svojim učenicima pitanja s kraja ovog odjeljka: Isus je rekao: “Nije učenik nad učiteljem, niti sluga nad svojim gospodarom.” (Matej 10,24) Ova pouka između ostalog obuhvaća odbacivanje, stradanje pa čak i mučeništvo. U Ivanu 15,20 Isus kaže: “Ako su mene progonili, i vas će progoniti.” Kao radnici u Kristovom djelu, mi trebamo biti spremni na teška vremena. Biblija otkriva da Sotona marljivo radi u ovom svijetu kako bi spriječio da Evanđelje bude propovijedano svakom plemenu, jeziku, puku i narodu, jer je “svjestan da ima samo još malo vremena” (Otkrivenje 12,12). Zato i Božji narod mora raditi revno.

Tako nas i Krist poziva da živimo za misiju. A ako umremo na svojem misionarskom zadatku, imamo uvjerenje da ćemo spavati u grobu čekajući uskrsnuće o drugom Kristovom dolasku. Bog ne zaboravlja one koji umiru vjerni vijesti trojice anđela. Njima je obećano: "Blago onima koji umiru u Gospodinu! Da, veli Duh, neka počinu od svojih napora, jer ih prate njihova djela." (Otkrivenje 14,13) Zasad je potrebna ustrajnost (Otkrivenje 14,12). Pozvani smo da uzmemo svoj križ i da slijedimo Krista (Matej 10,38) sve do onoga dana kada ćemo križ zamijeniti vijencem života (Otkrivenje 2,10). U međuvremenu moramo raditi zajedno protiv zajedničkog neprijatelja. Pavao kaže: "Jer naša borba nije protiv krvi i tijela, nego protiv ... zlih duhova." (Efežanima 6,12) Ujedinjeni u Kristu i obučeni u Božji oklop, pobijedit ćemo!

Pitanja

1. Prisjetite se vremena kada ste bili progonjeni zbog svoje vjere. Kako je stradanje zbog Krista ojačalo vašu vjeru?

2. Na koju vas je misiju Krist pozvao? Kako ispunjavate to djelo za Njega?

Jedinstvo u poniznosti

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: Filipljanima 2,2.

Središte proučavanja: Filipljanima 2,1-8.

U Filipljanima 2,1-4 Pavao govori o Kristovoj poniznosti kao uzoru za kršćanski život. Krist je naš vrhovni uzor u pokornosti Bogu, ljubavi prema Njemu i jedinstvu s Njim. Tijekom svoje zemaljske službe, Krist je njegovao duboko zajedništvo s Ocem i višeput isticao njihovo jedinstvo (Ivan 5,19; 10,30.38; 12,45; 14,9.10; 17,11. 21-24). Isto tako, Isus je naglašavao i svoje jedinstvo s Duhom Svetim (Ivan 14,16.26; 15,26; 16,7).

Osobe Božanstva vječno postoje u skladnom odnosu punom ljubavi i uzor su jedinstva i ljubavi koji bi trebali odlikovati odnose među vjernicima. Pavao naglašava ovu temu ne samo u Poslanici Filipljanima, već i na drugim mjestima. Na primjer, na početku Prve poslanice Korinćanima piše: "Zaklinjem vas, braćo, imenom Gospodina našega Isusa Krista da svi budete složni; da ne bude među vama razdora, već da budete sjedinjeni u istom osjećaju i istoj misli." (1. Korinćanima 1,10; usporedi Rimljanima 15,5-7; Galaćanima 3,26-29; Efežanima 4,1-6; Kološanima 3,12-15)

Pouka za ovaj tjedan ističe tri glavne teme:

1. Život u jedinstvu i uzajamno pokazivanje ljubavi osnovne su kršćanske odgovornosti i ponašanje kakvo se očekuje od svakog Kristovog sljedbenika.

2. Kao kršćani pozvani smo razvijati Kristov način razmišljanja. Pavao snažno ističe što znači imati Kristov um.

3. Naš ograničeni um ne može u potpunosti shvatiti Isusovo beskrajno samoponiženje kada je postao čovjek. To poniženje nama ostaje nedokučiva tajna.

DRUGI DIO: Komentar

Ilustracija

"Zbog sigurnosnih razloga planinari se međusobno vezuju užetom prilikom penjanja na planinu. Tako ako se jedan planinar poklizne i padne, neće pasti u smrt. Drugi će ga zadržati dok ponovno ne stane na čvrsto tlo pod nogama. I crkva bi trebala biti takva. Kada jedan član

posrne i padne, ostali bi ga trebali podržati dok ponovno ne stane na noge. Svi smo mi povezani užetom Duha Svetoga.” (Michael P. Green, *1500 Illustrations for Biblical Preaching*, Grand Rapids, MI: Baker Books, 2000., str. 66)

Jedinstvo i ljubav

U Filipljanima 2,1-4 Pavao nagovještava da je sebičnost glavni uzrok nejedinstva u crkvi. On kaže: “Ne činite ništa iz sebičnosti ili tašte slave.” (Filipljanima 2,3) Riječi “suparništvo” i “tašta slava” prijevod su grčkih imenica *eritheia* i *kenodoksia* i obje su rijetke u Novom zavjetu. Prva se pojavljuje sedam puta, gotovo isključivo u Pavlovim poslanicama (Rimljanima 2,8; 2. Korinćanima 12,20; Galaćanima 5,20; Filipljanima 1,16; 2,3; Jakov 3,14,16). Druga se pojavljuje samo jednom — upravo u ovom retku. Zanimljivo je da se izraz *eritheia* ne pojavljuje u Septuaginti, grčkom prijevodu Starog zavjeta, dok se *kenodoksia* pojavljuje samo triput, i to u nekanonskim knjigama. Dakle, izgleda da Pavao ne zasniva upotrebu ovih riječi u Filipljanima 2,3 na grčkom prijevodu Starog zavjeta. Nasuprot tomu, obje riječi pojavljuju se u antičkim listama poroka, u spisima filozofa, gdje služe za kritiku suparnika (vidi Gerald F. Hawthorne, *Philippians*, u *Word Biblical Commentary*, sv. 43, Dallas: Word, Inc., 2004., str. 87). Nije iznenađujuće što se *eritheia* pojavljuje na popisu grijeha u 2. Korinćanima 12,20 i Galaćanima 5,20. Jasno je da Pavao ovim izrazima ukazuje na ponašanja koja kršćani moraju izbjegavati.

Kako bi jedinstvo postalo stvarnost u crkvi, prema Filipljanima 2,1-4 ne treba samo izbjegavati suparništvo i sebičnost koji podrivaju sklad, već i njegovati kršćanske vrline koje su ključne za razvijanje duha zajedništva. Skladnu atmosferu obilježava utjeha, ohrabrenje, ljubav, zajedništvo, suosjećanje i milosrđe (Filipljanima 2,1). U takvom okruženju ljudi se jednodušno međusobno slažu, vole jedni druge i zajednički rade istim srcem s istim ciljem (vidi Filipljanima 2,2).

Ipak, Pavao ne zagovara jednoulmlje, već jedinstvo u različitosti. Osuđujući “sebičnost” i “taštu slavu”, on iznosi suprotan stav, a to je “poniznost” (Filipljanima 2,3). Ovaj stav dalje pojašnjava u sljedećoj rečenici: “Nego u poniznosti smatrajte jedan drugoga većim od sebe.” (Filipljanima 2,3) Ova misao je toliko važna da je Pavao ponavlja drugim riječima u sljedećem retku: “Ne gledajte pojedini samo na svoju vlastitu korist nego i na korist drugih!” (Filipljanima 2,4) Pavao ne traži od svojih slušatelja da se odreknu svojih osobnih probitaka, već da probitke drugih razmatraju ozbiljno, a ne ravnodušno. Isus nam je vrhovni primjer u tom pogledu. Zato Pavao poziva svoje slušatelje da razvijaju Kristov um.

Kristov um

U Filipljanima 2,1-8 koriste se izrazi koji potječu od grčkog korijena *fron* (ili *fron*). Ovaj korijen naglašava upotrebu “čovjekove sposobnosti za promišljeno planiranje” (Johannes P. Louw i Eugene A. Nida, *Greek-English Lexicon of the New Testament: Based on Semantic Domains*, 2. izd., sv. 1, str. 324). U ovom kontekstu, u Filipljanima 2,2, Pavao potiče svoje čitatelje da “isto **misle** [to auto **fronête**], da imaju istu ljubav, da budu sjedinjeni u duhu i jednomisleni [to **hen fronountes**]” (Šarić — naglasio autor). Ovakva usklađenost moguća je samo ako “u **poniznosti** [**tapeinofrosinê**] smatrate jedan drugoga većim od sebe” (Filipljanima 2,3; naglasio autor).

Vrhunac ovog načina razmišljanja dostiže se u sljedećoj izjavi: “Razmišljajte [**froneite**] i živite onako kako je razmišljao i živio Isus Krist.” (Filipljanima 2,5) Pavao poziva Filipljane da razviju Kristov način razmišljanja jer jedino takvo razmišljanje može voditi djelovanju po uzoru na Krista.

Teolozi raspravljaju o tome odnosi li se izraz “ovo” u Filipljanima 2,5 “ovo mišljenje” — Šarić) na poniznost spomenutu u Filipljanima 2,1-4 ili na Isusovu krotkost prikazanu u Njegovom stavu opisanom u Filipljanima 2,6-8. U svakom slučaju, Isus je uzor koji treba slijediti. Kako kaže Tom Wright: “Svi moraju biti usmjereni na nešto izvan sebe; a to nešto je sam Isus Krist, Kralj, Gospodin i Radosna vijest koja je došla osvojiti svijet u Njegovo ime.” (*Paul for Everyone: The Prison Letters: Ephesians, Philippians, Colossians, and Philemon*, London: Society for Promoting Christian Knowledge, 2004., str. 98)

Kao kršćani pozvani smo njegovati Kristov način razmišljanja i djelovanja. Pavao tvrdi da je Isus bio potpuno svjestan tko je On (Filipljanima 2,6), a ipak se sam sebe “svjesno odrekao” (Filipljanima 2,7 — prijevod Instituta za hebrejski jezik) i “ponizio se” (Filipljanima 2,8). Pavao objašnjava da je (1) Isus “ispraznio sebe” tako što je “uzeo narav sluge”, odnosno “postao sličan ljudima. Postao je čovjek” (Filipljanima 2,7), kao i da se (2) “ponizio i ostao poslušan sve do smrti” (Filipljanima 2,8). Ukratko, Isus je postao Sluga (vidi Matej 20,28; Marko 10,45) i žrtvovao se za spasenje drugih (vidi 2. Korinćanima 8,9; Hebrejima 12,2) poslušan Božjoj volji (vidi Matej 26,39; Rimljanima 5,19). Oni koji imaju Kristov um spremni su učiniti isto.

Nedokučiva tajna

U 1. Timoteju 3,16 Pavao iznosi sažetak Isusove misije. Njegovo utjelovljenje, smrt, uskrsnuće, uzašašće, pa čak i aluzija na propovijedanje Evanđelja poganima i njihovo obraćenje, prikazani su s nevjero-

jatnom jezičnom sažetošću. I Isusova zemaljska služba i njezini ishodi prikazani su kao “tajna pobožnosti” — (Varaždinska Biblija).

Grčka riječ *mistêrion* (“tajna”) pojavljuje se 28 puta u Novom zavjetu, uglavnom u Pavlovim poslanicama (21 put). Gotovo uvijek ovaj izraz u Pavlovim spisima nosi značajnu kristološku težinu. Na primjer, u Rimljanima 16,25 Pavao povezuje tajnu s Radosnom viješću. Slično tomu, u Efežanima 3,2.13 on višeput govori o tajni u kontekstu svoje službe poganima. Pavao navodi da mu je “objavljena Tajna” “otkrivenjem” (Efežanima 3,3), pomoću kojega je mogao imati bolji “uvid u Tajnu — Krista” (Efežanima 3,4). Više proučavatelja slaže se da se izraz “Tajna — Krist” može razumjeti kao “tajna, to jest Krist”. Pavao ovu misao detaljnije razrađuje u Poslanici Kološanima. On govori o “Tajni koja je bila sakrivena kroz vjekove i pokoljenja” (Kološanima 1,26). Dalje, on se poziva na “Tajnu među poganima koja glasi: Krist, nada slave, jest među vama” (Kološanima 1,27; vidi također Kološanima 2,2; 4,3). U Efežanima 6,19 apostol Pavao spominje svoje djelo propovijedanja “Tajne Radosne vijesti” ili “tajne, to jest, evanđelja”. U Rimljanima 11,25 tajna se odnosi na činjenicu da će Evanđelje stići do pogana. Poslije Pavao nagovještava da je Božja milost tajna koju je nemoguće do kraja shvatiti (Rimljanima 11,33). Doista jest! Isus je podnio “križ ne mareći za sramotu” (Hebrejima 12,2). Kako Pavao kaže u Filipljanima 2,8, Isus se ponizio do smrti — “i to do smrti na križu”.

TREĆI DIO: Primjena

Razmišljajte o sljedećim temama, a potom postavite svojim učenicima pitanja s kraja ovog odjeljka:

“Jedan posjetitelj duševne bolnice bio je zapanjen kada je primijetio da samo trojica stražara čuvaju stotinu opasnih bolesnika. Upitao je svojeg vodiča: ‘Zar vas nije strah da će ti ljudi nadjačati stražare i pobjeći?’ ‘Nije,’ glasilo je odgovor, ‘luđaci se nikada ne ujediniuju.’” (Michael P. Green, *1500 Illustrations for Biblical Preaching*, str. 65) Ova priča ilustrira potencijal za rast koji zajednica propušta zbog nedostatka jedinstva. Nejedinstvo je strašno stanje i nešto što kršćani trebaju izbje-gavati po svaku cijenu.

Ništa ne može više ugroziti zdravlje zajednice vjernika kao nedostatak jedinstva. Zato je Pavao bio toliko zabrinut zbog toga i jasno je rekao da život u jedinstvu nije samo kršćanska vrlina, već i zapovijed: “Učinite potpunom moju radost: budite složni.” (Filipljanima 2,2), i: “Ne gledajte samo na svoju vlastitu korist nego i na korist drugih!” (Filipljanima 2,4)

Isus nam je vrhovni primjer gledanja na korist drugih. On je postao siromašan da bismo mi Njegovim siromaštvom postali bogati (2. Korinćanima 8,9). Zato nas ne treba iznenaditi Pavlov poziv čitateljima da razviju Kristov um. Mi moramo slijediti Isusov primjer njegujući poniznost i poslušnost Bogu. Iako možda ne možemo u potpunosti shvatiti razmjere Kristovog poniženja kada je postao čovjek, znamo dovoljno da bismo mogli živjeti u jedinstvu jedni s drugima.

Pitanja

1. Što znači gledati na korist drugih? Na koje načine možemo tu misao provesti u djelo?

2. Zašto je jedinstvo među vjernicima toliko važno? Što možemo učiniti da bismo potaknuli jedinstvo u crkvi?

Kao svjetiljke u noći

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: Filipljanima 2,14.15.

Središte proučavanja: Filipljanima 2,12-30; Jakov 2.

Kršćani su pozvani da budu svjetlo u mračnom svijetu. Isus je rekao: “Vi ste svjetlo svijetu.” (Matej 5,14) Slično tomu, Pavao je također izrazio želju da kršćani svijetle kao svjetlo u svijetu obuzetom tamom. Njegove riječi upućene Filipljanima: “... u kojemu svijetlite kao zvijezde u svemiru” (Filipljanima 2,15) vrlo su slične poruci upućenoj Efežanima: “Da, nekoć ste bili tama, ali ste sada svjetlo u Gospodinu.” (Efežanima 5,8)

Metafora svjetla snažan je misionarski simbol koji se koristi i u Starom i u Novom zavjetu. U Knjizi proroka Izaije Bog govori svojem Sluzi, Mesiji: “Nego ću te postaviti za svjetlost narodima, da spas moj do nakraj zemlje doneseš.” (Izaija 49,6; usporedi Izaija 42,6) Ovaj redak se u Novom zavjetu primjenjuje na Isusa (vidi, primjerice, Luka 2,32; Ivan 8,12; 9,5; Djela 26,23), ali se također primjenjuje i na Crkvu (Djela 13,47) jer ona nastavlja Isusovu misiju kao svjetlo svijetu.

Pouka za ovaj tjedan ističe tri glavne teme:

1. Razmatrat ćemo odnos između vjere i djela (Filipljanima 2,12.13).
2. Kao kršćani pozvani smo da budemo svjetlo svijetu, da slijedimo Isusov trag i dijelimo svoj život s drugima.
3. Nevolje i teškoće s kojima se suočavamo na našem kršćanskom putu jačaju nas za veće izazove u Božjem djelu. To su Božja sredstva za razvijanje ključnih osobina koje su nužne za plodonosnu službu.

DRUGI DIO: Komentar

Ilustracija

Dwight L. Moody priča o dvojici ljudi “koji su bili zaduženi za rotirajuće svjetlo u svjetioniku na obali pogođenoj olujama i punoj stije-
na. Međutim, mehanizam se pokvario i svjetlo se nije okretalo. Oni su se toliko uplašili da će mornari zamijeniti to svjetlo s nekim drugim svjetlom da su cijelu noć proveli u okretanju svjetla.” Moody zaključuje: “Držimo i mi svoja svjetla na pravom mjestu kako bi svijet vidio da vjera

u Krista nije laž, nego stvarnost.” (Moody, *Anecdotes, Incidents, and Illustrations*, Chicago: Moody Publishers, 1990., str. 36) Metaforom svjetla Isus je pokazao da vjera postaje “vidljiva” preko dobrih djela (Matej 5,16).

Vjera i djela

C. S. Lewis iznosi zanimljivo zapažanje o odnosu vjere i djela: “Kršćani su često raspravljali vode li kršćanina do vječnog doma dobra djela ili vjera u Krista. ... Biblija zapravo rješava stvar kada spaja to dvoje u jednoj nevjerojatnoj rečenici. Prva polovina glasi: ‘Sa strahom i drhtanjem nastojte da postignete svoje spasenje’ — što izgleda kao da sve ovisi o nama i našim dobrima djelima; ali druga polovina nastavlja: ‘Bog je, naime, onaj koji proizvodi u vama i htjenje i djelovanje’ — što izgleda kao da Bog sve čini, a mi ništa. Plašim se da se s takvim stvarima često susrećemo u kršćanstvu. Zbunjujuće je, ali ne i iznenađujuće.” (C. S. Lewis, *Elementarno kršćanstvo*, Verbum, Zagreb, 2022., str. 148,149)

Zapravo, Pavao pojašnjava odnos vjere i djela u Filipljanima 2,12.13. Iako trebamo raditi na svojem spasenju, djela nas ne mogu spasiti. Kao što Jakov naučava, djela su dokaz prave i spasonosne vjere (Jakov 2,18; usporedi Jakov 2,14). Vjera bez djela uopće nije vjera. Takva je vjera, prema Jakovu, mrtva (Jakov 2,17.26) i beskorisna (Jakov 2,20).

Kada kaže: “Sa strahom i drhtanjem nastojte da postignete svoje spasenje”, Pavao najvjerojatnije misli na odgovornost koju svaki kršćanin ima u vezi sa spasenjem koje je već primio vjerom, i koje treba shvatiti vrlo ozbiljno. U grčkom izvorniku izraz “sa strahom i drhtanjem” stoji na početku rečenice radi naglaska: “Sa strahom i drhtanjem radite oko svojega spasenja.” (Varaždinska Biblija)

Teolozi raspravljaju o značenju tog izraza i nude više tumačenja, smatrajući da on podrazumijeva (1) zabrinutost zbog mogućeg neuspjeha, (2) stav pokornosti Bogu, (3) poniznu odanost Bogu ili (4) kombinaciju svega toga. Pavao upotrebljava ovaj izraz i na drugim mjestima. U 1. Korinćanima 2,3 izrazi “bojažljiv” i “drhtav” izražavaju Pavlovu strepnju da ne podbaci u svojoj misiji. U 2. Korinćanima 7,15, te riječi ukazuju na Pavlovo povjerenje da će Korinćani ispuniti ono što se od njih očekuje (vidi redak 16). U Efežanima 6,5 izražava se važnost osjećaja dužnosti. Dakle, u Filipljanima 2,12, “sa strahom i drhtanjem” naglašava visok stupanj odgovornosti koji vjernici trebaju njegovati u vezi sa svojim spasenjem. Njihova djela pokazuju koliko ozbiljno pristupaju toj odgovornosti.

Svjetlo svijetu

U Bibliji se metafora svjetla dosljedno koristi kao simbol misije. U Starom zavjetu sam Bog je opisan kao krajnji Izvor svjetla. Psalmist kaže: "Jahve mi je svjetlost." (Psalam 27,1; vidi i Psalam 4,7; 89,16; 118,27; Izaija 2,5) Slično njemu, prorok Mihej u ime svojeg naroda izjavljuje: "Jahve je svjetlost moja. ... Izvest će me na svjetlost." (Mihej 7,8.9; vidi i Izaija 60,1.2.19.20)

U Izaiji 42,6 i 49,6 Gospodnji Sluga nazvan je "svjetlost narodima". U Izaiji 49,6 dodatno se kaže: "Da spas moj do nakraj zemlje doneseš." Pisci Novog zavjeta prepoznali su ovu metaforu i dosljedno je primijenili (Luka 2,32; Ivan 8,12; 9,5; Djela 13,47; 26,23).

Zanimljivo je da je u prvim poglavljima Otkrivenja najznačajnija metafora za Crkvu svijećnjak. Mnogi teolozi smatraju da "ostavljanje prve ljubavi" u crkvi u Efezu označava opadanje misionarskog žara (Otkrivenje 2,4). Zato Isus upozorava da će, ako se ne pokaju, ukloniti njihov "svijećnjak s njegova položaja" (Otkrivenje 2,5).

Kao što je spomenuto, izraz "do nakraj zemlje" pojavljuje se u Izaiji 49,6 u vezi sa svjetlom, a u Djelima dvaput opisuje opseg misionarske uloge Crkve (Djela 1,8; 13,47). Premda se metafora svjetla ne javlja izravno u Djelima 1,8, može se podrazumijevati na osnovi Djela 13,47. To baca dodatno svjetlo na Pavlov poziv Filipljanima da svijetle "kao svjetlila u svijetu" (Filipljanima 2,15 — Varaždinska Biblija). Važno je primijetiti kako Pavao vjeruje da vjernici doista svijetle kao svjetla kada među sobom pokazuju jedinstvo (Filipljanima 2,14). Uostalom: "Poziv da bude-mo svjetlo ujedno je i poziv na zajedništvo svjetla. Pavao je gledao na kršćane kao na zajednicu u kojoj se međusobno ohrabruju i jačaju kao djeca svjetla (Efežanima 5,8.15-20)." (John M. Terry, Ebbie C. Smith i Justice Anderson, *Missiology: An Introduction to the Foundations, History, and Strategies of World Missions*, Nashville, TN: Broadman & Holman Publishers, 1998., str. 26)

Osobine za uspješnu službu

Iz opisa Timoteja i Epafrodita u Filipljanima 2,19-30 (Suvremeni hrvatski prijevod) možemo izdvojiti nekoliko ključnih osobina za uspješno služenje. Pavao opisuje Timoteja kao (1) "istomišljenika" (Filipljanima 2,20) (2) koji se iskreno brine za druge (redak 20), (3) traži "korist Isusa Krista" (redak 21), (4) ima prokušan karakter (redak 22) i (5) pokazuje duh služenja (redak 22). Grčka riječ *isopsihon*, "istomišljenik", pojavljuje se samo ovdje u Novom zavjetu, a jednom u Septuaginti (grčki prijevod Starog zavjeta), u Psalmu 55,13, gdje je prevedena kao "meni jednak".

Što se tiče Epafrodita, Pavao ga prvo opisuje u odnosu na sebe: on je brat, suradnik i suborac. On je i glasnik (grč. *apostolos*) koji je bio poslan Pavlu od strane Filipljana i koji je služio njegovim potrebama (Filipljanima 2,25). Ovo pokazuje da je Epafrodit bio vjeran i odan suputnik. Zatim ga Pavao opisuje u odnosu na Filipljane. Kaže: "Jer on čezne biti sa svima vama." (Filipljanima 2,26 — Suvremeni hrvatski prijevod), odnosno: "Nedostajete mu." To pokazuje da je kao kršćanski vođa Epafrodit iskreno volio one kojima je služio i brinuo se o njima. Bio je toliko posvećen da "se radi Kristova djela našao blizu smrti, izlažući se životnoj pogibli" (Filipljanima 2,30). Ovi ljudi dali su sve za Kristovo djelo. Bog očekuje i od nas da damo najbolje od sebe!

TREĆI DIO: Primjena

Razmišljajte o sljedećim temama, a potom postavite svojim učenicima pitanja s kraja ovog odjeljka:

Mi potpuno ovisimo o Bogu za spasenje koje primamo vjerom. Pavao nije mogao biti jasniji kada je rekao: "Da, milošću ste spašeni — po vjeri. To ne dolazi od vas; to je dar Božji!" (Efežanima 2,8). Vjerom putujemo iz ovog života u budući život. Poslanica Hebrejima to jasno naglašava stalnim ponavljanjem izraza "vjerom" (vidi Hebrejima 11). Vjerom se Abraham "preseli u obećanu zemlju kao u tuđu ... jer je očekivao grad s temeljima" (Hebrejima 11,9.10).

Iskustvo spasenja neizbježno vodi k dobrim djelima. Budući da dobra djela koriste drugima (Galaćanima 6,9.10), ona nisu prirođena grešnicima (Jeremija 13,23). Zato je Bog taj koji nas osposobljava da ih činimo (Filipljanima 2,13).

Isus je rekao učenicima: "Vaše svjetlo neka tako zasja pred ljudima da vide vaša djela ljubavi." (Matej 5,16) Ova zapovijed naglašava blisku povezanost između našeg svjetla i činjenja dobrih djela. Čineći dobra djela, vjernici osvjetljavaju svojim svjetlom ovaj tamni svijet. Tama je simbol grijeha (vidi Ivan 3,19.20; Luka 22,53) i njegovih posljedica (vidi, primjerice, Psalm 82,5; Efežanima 4,18). Kršćani su pozvani da obasjaju ovaj svijet "svjetlom evanđelja" (2. Korinćanima 4,4 — Varaždinska Biblija) one kojima "bog ovoga svijeta zaslijepi umove" (2. Korinćanima 4,4 — Varaždinska Biblija).

Pitanja

1. Kako su dobra djela povezana s iskustvom spasenja?
2. Na koje načine vaše svjetlo može svijetliti u ovom mračnom svijetu?

Pouzdanje samo u Krista

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: Filipljanima 3,10.11.

Središte proučavanja: Filipljanima 3.

Pošto je naglasio da vjernici svijetle u ovom svijetu čineći dobra djela po ugledu na Krista, Pavao sada skreće pozornost na potrebu potpunog oslanjanja na Krista za spasenje. Apostol izražava zabrinutost zbog utjecaja lažnih učitelja koji su zagovarali pristup zasnovan na tijelu iskrivljujući time evanđeosku poruku i dovodeći u opasnost cijelu kršćansku zajednicu u Filipima. Izgleda da je neka vrsta lažnog učenja, slična onome u Galaciji, unosila zabunu u pogledu toga u što kršćani iz poganstva trebaju vjerovati i činiti kako bi bili spašeni.

Pavao je ovo pitanje shvaćao vrlo ozbiljno. Na kraju krajeva, evanđeoska poruka je bila u opasnosti! Toliko je bio zabrinut zbog prodora lažnih učitelja i njihovih učenja da ih naziva “psima” i “opakim radnicima (petljancima)” (Filipljanima 3,2 — Varaždinska Biblija). To su snažni izrazi kojima se izražavaju prijezir i neodobravanje. Baveći se ovim problemima u Filipima, Pavao pruža dragocjene pouke o tome kako se suprotstaviti lažnim učenjima. Te pouke su vrlo važne i za današnju Crkvu. Jer u manjoj ili većoj mjeri, sve naše crkve izložene su napadima lažnih učitelja.

Pouka za ovaj tjedan ističe tri glavne teme:

1. Radovanje u Gospodinu suprotnost je oslanjanju na ljudsku snagu.
2. Iskreno obraćenje vodi korjenitoj promjeni — od pouzdanja u tijelo do pouzdanja u Krista.
3. Spoznavanje Krista postupno se produbljuje. Kako Mu se približavamo, naša bliskost s Njim sve više raste. Zajedništvo s Kristom treba se neprestano razvijati sve do dana kada ćemo Ga vidjeti licem u lice.

DRUGI DIO: Komentar

Ilustracija

“Kralj Italije i kralj Češke obećali su Janu Husu siguran put i zaštitu. Međutim, prekršili su svoja obećanja i Hus je postao mučenik. Thomas

Wentworth nosio je dokument koji je potpisao kralj Charles I. u kojem je pisalo: 'Kralj je obećao da nećeš stradati ni u životu, ni u časti, ni u imetku.' Ubrzo nakon toga njegovu smrtnu presudu potpisao je isti vladar. 'Ne uzdajte se u knezove', bile su Husove posljednje riječi. 'Bolje je uzdati se u Gospodina nego u bilo koga ili bilo što drugo.'" (Paul Lee Tan, *Encyclopedia of 7700 Illustrations: Signs of the Times*, Garland, TX: Bible Communications, Inc., 1996., str. 1525)

Radovanje u Gospodinu nasuprot pouzdanju u tijelo

U Filipljanima 3,1-3 Pavao upućuje upozorenje protiv oholosti zbog ljudskih dostignuća. Opomena "radujte se u Gospodinu" iz prvog retka izražava pojam koji se često nalazi u Starom zavjetu, a posebno u psalmima: "Jahve, zbog tvoje se moći kralj veseli, zbog pomoći tvoje radosno kliče." (Psalam 21,2); "Radujte se Jahvi i kličite, pravedni." (Psalam 32,11); "Pravednik se raduje u Jahvi." (Psalam 64,11; usporedi Psalam 97,12); "Obveseli dušu slugu svojega." (Psalam 86,4); "Razveseli dušu slugu svoga." (Psalam 92,4); "Bilo mu milo pjevanje moje! Ja ću se radovati u Jahvi." (Psalam 104,34); "Velika nam djela učini Jahve: opet smo radosni!" (Psalam 126,3) Radovanje u Gospodinu zapovijed je koja se višeput naglašava i u Ponovljenom zakonu. (Ponovljeni zakon 12,7. 12,18; 14,26; 16,11.15; 26,11; 27,7).

U Filipljanima 3,1-3 pojam radovanja pojavljuje se dvaput — "radujte se u Gospodinu" (Filipljanima 3,1) i "dičimo se Isusom Kristom" (Filipljanima 3,3 — Varaždinska Biblija). Međutim, izvorni grčki tekst koristi dvije različite riječi. U Filipljanima 3,1 Pavao upotrebljava izraz *kairô*, kojim se u Novom zavjetu često opisuje radost i blagostanje. S druge strane, u Filipljanima 3,3 Pavao koristi riječ *kaukaomai*, "ponositi se", zatim u Rimljanima (vidi Rimljanima 2,17.23) i osobito u 2. Korinćanima, gdje se također prevodi i kao "hvaliti se" (2. Korinćanima 5,12; 7,14; 9,2; 10,8.13.15.16; 11,12.16.18.30; 12,1.5.6.9.11). Glagol *kauchao-mai* izražava nijansirani osjećaj uzvišenog ponosa ("hvalimo se [ponosimo se] Kristom Isusom") ili ushićenja nego *chairô*.

Dakle, izvorni tekst koji se prevodi kao "radujte se u Kristu Isusu" u Filipljanima 3,3 mogao bi se također prevesti i kao "hvalite se Kristom Isusom" ili "dičite se Kristom Isusom" (kao u Varaždinskoj Bibliji). Pavao koristi snažan izraz kako bi jasno pokazao da su pouzdanje u Krista i oslanjanje na ljudske napore međusobno isključivi — jedno prirodno isključuje drugo! U tom smislu Pavlova izjava vrlo je slična onoj u Galaćanima 6,13.14. Pavao prekora one koji se hvale tijelom (Galaćanima 6,13) i izjavljuje da je jedini razlog njegovog hvaljenja Kristov križ (Galaćanima 6,14).

Riječju “tijelo” u Filipljanima 3,3 Pavao označava ljudska djela učinjena radi postizanja spasenja. Kad je riječ o spasenju, mi se ne oslanjamo na ljudske zasluęe (Filipljanima 3,3 — Suvremeni hrvatski prijevod), već u potpunosti ovisimo o Kristovim zaslugama. Otuda i Pavlovo hvaljenje u Kristu. Radovati se “u Gospodinu” i “dičiti se Kristom Isusom” paralelni su pojmovi — kao što kaže Psalam 34,2: “Nek’ se Jahvom duša moja hvali: nek’ čuju ponizni i nek’ se raduju.”

Od pouzdanja u tijelo do pouzdanja u Krista

Upozorenje protiv oholosti zbog ljudskih dostignuća koje Pavao upućuje u Filipljanima 3,1-3, on dalje razrađuje u Filipljanima 3,4-6. Izraz “pouzdanje u tijelo” ključan je i ponavlja se triput. U Filipljanima 3,3 Pavao ga suprotstavlja “ponosimo se Kristom Isusom”, dok u četvrtom retku naglašava da se on prvi ima razloga pouzdati u tijelo. U Filipljanima 3,5.6 Pavao iznosi sedam razloga zbog kojih bi se mogao hvaliti: (1) bio je obrezan osmog dana, (2) iz roda je Izraelova, (3) iz plemena Benjaminova, (4) Hebrej od Hebreja, (5) bio je farizej, (6) po revnosti progonitelj Crkve, (7) po pravednosti Zakona — besprijekoran. Zanimljivo, lista počinje obrezanjem, a završava besprijekornošću, pokazujući da je Pavao prije vjerovao da mu ta dostignuća jamče spasenje. Međutim, kada je upoznao Krista, uvidio je da su ta dostignuća bezvrijedna.

U Filipljanima 3,7-9 Pavao suprotstavlja svoj novi život starom. Koristi se izrazima “dobitak” i “gubitak” u koncentričnoj strukturi:

A “Sve što mi je bilo **vrijedno**” (Filipljanima 3,7a),

B “**izgubilo je** u mojoj cijeni **vrijednost** za me zbog Krista” (Filipljanima 3,7b),

B’ “sve sada **gubi** u mojoj cijeni svoju **vrijednost**” (Filipljanima 3,8a),

A’ “da Krista **dobijem**” (Filipljanima 3,8b).

Ova koncentrična struktura, poznata i kao hijazam, naglašava korjenitu promjenu u Pavlovom načinu razmišljanja. Uz imenicu “gubitak” (grč. *zêmia*), Pavao dodaje i njezin glagolski oblik “izgubiti” ili “pretrpjeti štetu” (grč. *zêmioô*) u Filipljanima 3,8. Ova pojačana upotreba dodatno naglašava promjenu njegovog misaonog sklopa. Stavke iz svojeg sedmerostrukog autobiografskog popisa onoga čime bi se imao pravo hvaliti smatra gubitkom u svjetlu “najveće prednosti: spoznaje Krista Isusa” (Filipljanima 3,8). Spoznaja Isusa Krista dovela je sve ono iz Pavlovog prijašnjeg života u ispravnu perspektivu. Pavao se okrenuo od pouzdanja u tijelo prema pouzdanju u Krista (Filipljanima 3,8), od pravednosti zasnovane na Zakonu prema Kristovoj pravednosti, potpuno ovisnoj o vjeri u Božju milost (Filipljanima 3,9).

Spoznavja Krista kao progresivno iskustvo

U Filipljanima 3,10 Pavao ukazuje da je krajnji cilj njegovog života spoznati Krista. Činjenica da spominje Kristovu muku, smrt i uskrsnuće pokazuje da spoznava Krista ne podrazumijeva samo umno (kognitivno) razumijevanje, već prije svega odnos koji se razvija postupnim procesom duhovnog rasta (vidi također 2. Petrova 3,18). Iako se ova misao donekle prepoznaje u Filipljanima 3,10, Pavao je dodatno razrađuje u Filipljanima 3,12-16.

Pavao je, štoviše, svjestan da će potpunija spoznava Krista biti ostvarena tek o uskrsnuću (Filipljanima 3,10.11). Ova misao, čini se, daje kontekst izjavi u Filipljanima 3,12: "Ne kažem da sam to već postigao ili da sam već postao savršen." Zatim Pavao objašnjava kako teži cilju opisanom u Filipljanima 3,10.11 ističući da je zadatak dvostruk: (1) zaboravlja "što je nazad" i (2) seže prema "onome što je naprijed" (Filipljanima 3,13). Međutim, ove dvije radnje ne djeluju odvojeno. Pavao na njih gleda kao na jednu radnju kada kaže: "Jedno neprestano radim." (Filipljanima 3,13 — Suvremeni hrvatski prijevod) Ova jedinstvena radnja pokrenuta je s jasnim ciljem: "da postignem nagradu — nebesko stanje u koje nas je Bog pozvao po Kristu Isusu" (Filipljanima 3,14). Nagrada i poziv vjerojatno se odnose na istu stvar. Najvjerojatnije se radi o metaforama za uskrsnuće, kada će Pavao potpuno spoznati Isusa Krista. Dotada, vjernici su pozvani da neprestano rastu u spoznaji Isusa Krista dok teže toj nagradi (Filipljanima 3,15.16).

TREĆI DIO: Primjena

Razmišljajte o sljedećim temama, a potom postavite svojim učenicima pitanja s kraja ovog odjeljka:

Biblija jasno naučava da naše spasenje ne ovisi o našim vlastitim naporima. Ovo učenje je snažan razlog da se svakoga dana radujemo u Gospodinu. Uostalom, da spasenje ovisi o našim dobrim djelima, mi ne bismo imali nikakvu nadu! S biblijskog stajališta, radost je naš odgovor na ono što je Bog učinio za nas u Isusu Kristu. Možda stvari u životu ne idu onako kako bismo željeli ili očekivali. Ipak, imamo razlog da se radujemo, kao što je to divno izraženo u pjesmi proroka Habakuka: "Ali ja ću se radovati u Jahvi i kliktat ću u Bogu, svojem spasitelju!" (Habakuk 3,18)

U životu istinskog vjernika nema mjesta za oholost zbog ljudskih postignuća. Kada shvatimo da spasenje ne ovisi o onome što mi možemo učiniti, već u potpunosti o onome što je Bog učinio i što čini za nas u Kristu, tada se ono što se nekada smatralo dobitkom sada smatra

gubitkom, “zbog najveće prednosti: spoznajе Krista Isusa” (Filipljanima 3,8). Biti sličan Kristu postaje cilj našeg života, a dobra djela prirodno dolaze kao posljedica. Kao što Pavao potvrđuje na drugom mjestu: “Njegovo smo naime stvorenje, stvoreni u Kristu Isusu radi djela ljubavi.” (Efežanima 2,10)

Kao kršćani, mi smo Božje djelo koje on neprekidno stvara. Upravo na to Pavao misli u uvodnom dijelu Poslanice Filipljanima kada kaže: “Onaj koji je počeo dobro djelo u vama dovršit će ga do Dana Krista Isusa.” (Filipljanima 1,6) Dok taj dan ne dođe, pozvani smo da zaboravimo ono “što je iza mene” i da se ispružamo “prema onome što je naprijed” (Filipljanima 3,13)!

Pitanja

1. Razmislite više o tvrdnji da naše spasenje ne ovisi o našim dobrim djelima. Zašto je ovo učenje tako radosna vijest? Zašto bi nas to trebalo ispuniti nadom?

2. Mnogi ljudi su zaglavljени u vrtlogu samoprijeziра i optuživanja sebe zbog grijehа iz prošlosti. Iako razumski prihvaćaju Kristov oprost, još uvijek ga nisu istinski primili pa duboko u sebi ne vjeruju da im je oprašteno. Zbog toga se ne mogu u potpunosti osloboditi prošlosti. Razmislite više o Pavlovoj izjavi da moramo zaboraviti “ono što je za nama” i ispružati se prema “onome što je naprijed” (Filipljanima 3,13). Kakav nam zapanjujući poticaj ova zapovijed upućuje? Zašto je ova poruka tako oslobađajuća i iscjeljujuća za ljudsko srce?

Nebesko državljanstvo

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: Filipljanima 4,6.

Središte proučavanja: Filipljanima 3,17—4,23.

Isus i apostoli prikazuju kršćane kao one koji istodobno žive u dva različita svijeta. Isus je rekao: "Podajte caru carevo, a Bogu Božje!" (Matej 22,21) Iako su članovi ljudskog društva, vjernici uvijek moraju imati na umu da već sada uživaju u određenim prednostima nebeskog građanstva. Štoviše, upozoreni su da traže te darove kao znak svojeg sjedinjenja s Kristom: "Dakle, ako ste uskrsnuli s Kristom, **tražite** ono što je gore gdje se nalazi Krist sjedeći Bogu s desne strane." (Kološanima 3,1; naglasio autor)

Kao građani nebeske domovine, pozvani smo: "Živite dostojno poziva kojim ste pozvani." (Efežanima 4,1) Taj poziv uključuje život ispunjen radošću i mirom, bez obzira na teškoće s kojima se suočavamo u službi za Krista znajući da je nebeski grad naš krajnji dom (Hebrejima 13,14). Vjerom je Abraham "očekivao grad s temeljima kojemu je Bog graditelj i tvorac" (Hebrejima 11,10). Čekao je na "neprolaznu, neokaljanu, neuvelu baštinu koja vam stoji sačuvana u nebesima" (1. Petrova 1,4).

Pouka za ovaj tjedan ističe tri glavne teme:

1. Članovi nebeske zajednice žive s duhovnom zrelošću, služeći kao uzori dostojni oponašanja.

2. Kršćanska radost, poput mira, ne ovisi o vanjskim okolnostima jer je ukorijenjena u bliskom odnosu s Bogom po Isusu Kristu.

3. Radostan i ispunjen život je moguć, čak i u ovom burnom svijetu, ali zahtijeva poslušnost biblijskim načelima.

DRUGI DIO: Komentar

Ilustracija

Dr. Thomas Lambie "otišao je u Etiopiju kao zdravstveni misionar. Nakon izvjesnog vremena poželio je kupiti zemlju za misionarsku postaju. Prema etiopskom zakonu nijedno zemljište nije moglo biti prodano stranim državljanima. Zbog velike ljubavi prema Kristu i Etiopljanima, dr. Lambie se odrekao američkog državljanstva i postao etiopski državljanin.

Tada je mogao kupiti potrebne posjede za svoje djelo.” (Paul Lee Tan, *Encyclopedia of 7700 Illustrations: Signs of the Times*, Garland, TX: Bible Communications, Inc., 1996., str. 1176)

Na sličan način, vjernici su ljudi koji su se zbog ljubavi prema Kristu spremni odreći svojeg zemaljskog državljanstva poradi nebeskog državljanstva. Oni su “tuđinci i putnici na Zemlji” (Hebrejima 11,13).

Građani nebeske domovine

Pavao naglašava da kršćanski vođe trebaju biti uzori ili primjeri koje drugi trebaju slijediti (Filipljanima 3,17). Ova je misao u suprotnosti s ponašanjem lažnih učitelja, koje opisuje kao “neprijatelje križa Kristova” (Filipljanima 3,18). Oni su osuđeni na propast, obožavatelji vlastitih nagona, “njihov je ponos u njihovoj sramoti. Oni misle samo na zemaljske stvari” (Filipljanima 3,19). Nasuprot tomu, kršćani moraju biti svjesni da je njihova “domovina na nebesima” (Filipljanima 3,20) i da žive u skladu s tim.

Grčka riječ *simimētēs* prevedena je kao “primjer” (“ugled”) u Filipljanima 3,17. Ona se pojavljuje samo jednom u Novom zavjetu, što pokazuje da je Pavao namjerno odabrao ovu riječ kako bi prenio jedinstvenu poruku. U doslovnom prijevodu ona znači “suuglednik” ili “onaj koji se zajedno s drugima ugleda na nekoga (u ovom slučaju na Krista)” (William F. Arndt i dr., *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, Chicago: University of Chicago Press, 2000., str. 958). Pavao je zapravo skovao ovaj izraz “da bi naglasio svoju želju da se u zajednici potakne trud u slijedenju njegovog primjera: ‘Prema primjeru što vam ga mi dajemo!’” (Gerald F. Hawthorne, Filipljanima, *Word Biblical Commentary*, sv. 43, str. 217). Ova misao je slična onome što Pavao kaže u 1. Korinćanima 11,1: “Ugledajte se u mene, baš kao što sam se ja ugledao na Krista.” (Suvremeni hrvatski prijevod) Naposljetku, Krist je savršeni uzor kršćanima. U Kristu vjernici mogu postati dobri uzori drugima, kao što Pavao također naglašava u 1. Solunjanima 2,14: “Vi ste, braćo i sestre, slijedili primjer Božjih crkvi u Isusu Kristu iz Judeje.” (Suvremeni hrvatski prijevod)

Kao građani Neba mi se moramo držati nade da će naš Spasitelj doći i preobraziti naša smrtna tijela u slava (Filipljanima 3,20.21). Dok taj dan ne dođe, moramo Ga “očekivati” (“čekati”) (Filipljanima 3,20) i stajati čvrsto u Njemu (Filipljanima 4,1), uvjereni da je naš nebeski status daleko vredniji od zemaljskog.

Radost i mir

Pavao naučava da kršćanska radost i mir ne ovise o vanjskim okolnostima. On jasno kaže: “Radujte se uvijek u Gospodinu! Da ponovim: radujte se!” (Filipljanima 4,4) Kao što znamo iz osobnog iskustva, u svijetu ispunjenom grijehom nemoguće je uvijek živjeti u savršanim okolnostima. Dakle, kako da se uvijek radujemo ako radost ovisi o izvanjskim okolnostima? Zapravo, trajna radost moguća je samo “u Gospodinu”. Ovdje vidimo “pravi temelj kršćanske radosti i prostor u kojem ona napreduje” (*Philippians*, Word Biblical Commentary, sv. 43, str. 173).

Važno je napomenuti da poziv na radovanje u Gospodinu nije samo dobar savjet — to je zapovijed. Život ispunjen radošću Pavlu je toliko važan da se na to poziva tripot u svojoj poslanici (Filipljanima 3,1; 4,4.10). Kao primjer svojim čitateljima (Filipljanima 3,17), on ih poziva da se raduju u Gospodinu (Filipljanima 3,1; 4,4) jer je i sam to činio (Filipljanima 1,18; 2,17.18; 4,4). Radost je jedna od glavnih tema Pavlove Poslanice Filipljanima. Grčki glagol *kairo* (“radovati se”) pojavljuje se osam puta (Filipljanima 1,18 — dvaput; 2,17.18.28; 3,1; 4,4.10); glagol *sinkairo* (“radovati se zajedno”) pojavljuje se dvaput (Filipljanima 2,17.18), a imenica *kara* (“radost”) pojavljuje se pet puta (Filipljanima 1,4.25; 2,2.29; 4,1).

Ovaj poziv na radost čini još dojmljivijim činjenica da je osoba koja ga je napisala bila u tamnici!

Kršćanski mir, baš kao i radost, ne ovisi o vanjskim okolnostima. Isus je rekao: “Ostavljam vam mir; mir, i to svoj, dajem vam. Ja vam ga ne dajem kakav svijet daje. Neka se ne uznemiruje i ne plaši vaše srce!” (Ivan 14,27) Ponavljamo, takav mir moguć je samo u Gospodinu. Isus je rekao: “Ovo vam rekoh, da u meni imate mir.” (Ivan 16,33; kurziv dodao autor) Isto tako, kada upotrebljava izraz “mir Božji”, Pavao ukazuje na to da je Bog izvor mira. Taj izraz može također značiti “mir koji Bog stvara” ili “mir koji Bog daje”. Kako god da se točno razumije, vjernici mogu doživjeti mir koji “nadiilazi svaki razum” (Filipljanima 4,7) samo u svojem odnosu s Bogom. Pavao bi rekao da je **mir Božji** (Filipljanima 4,7) moguć samo zato što će **“Bog, izvor mira, biti s vama”** (Filipljanima 4,9; naglasio autor). Ukratko, kako žive vjernici koji su svjesni svojeg nebeskog državljanstva? Oni žive s radošću i mirom.

Upute za sretan život

Radostan život ne dolazi slučajno. Nužno je slijediti određena načela, i upravo zbog toga Pavao u četvrtom poglavlju Poslanice Filipljanima daje niz uputa, od kojih su mnoge u obliku zapovijedi.

“Radujte se uvijek u Gospodinu.” (Filipljanima 4,4a) Ponavljanje: “Da ponovim: radujte se!” (Filipljanima 4,4b) ukazuje na to da ovu zapovijed treba shvatiti vrlo ozbiljno.

“Neka vaša blagost bude poznata svim ljudima!” (Filipljanima 4,5) “Grčka riječ prevedena kao ‘blagost’ (*epieikês*) zanimljiv je, višeslojni pojam. U kontekstu međuljudskih odnosa ona označava ljubaznost i blagost; u odnosima s drugima — učtivost i snošljivost, a u pravnim situacijama — popustljivost.” (Grant R. Osborne, *Philippians: Verse by Verse, Osborne New Testament Commentaries*, Bellingham, WA: Lexham Press, 2017., str. 167)

“Ne brinite se tjeskobno ni za što.” (Filipljanima 4,6) Ova zapovijed vjerojatno se zasniva na Isusovom učenju: “Ne brinite se tjeskobno za svoj život.” (Matej 6,25; vidi i Matej 6,27.28.31.34) Postizanje ovog stanja nije lako, zar ne? Pavao nagovještava da možemo pobijediti brigu tako što ćemo svoje molitve, prošnje, zahvalnosti i molbe iznijeti pred Boga.

“To neka bude sadržaj vaših misli.” (Filipljanima 4,8) Pavao navodi niz vrijednosti o kojima trebamo razmišljati: o onome što je istinito, pošteno, pravedno, čisto, ljubazno i slavno. Dodaje da su to vrline koje zaslužuju pohvalu.

“Ono što ste od mene naučili i primili, što ste od mene čuli i na meni vidjeli, to nastavite činiti.” (Filipljanima 4,9) Drugim riječima, slijedite dobre uzore!

I opet, važno je zapaziti da je ishod pridržavanja ovih uputa izražen sljedećim obećanjem: “I mir će Božji ... čuvati srca vaša.” (Filipljanima 4,7) Samo dva retka dalje, Pavao sličnim riječima snažno naglašava da je mir Božji moguć jedino zato što će “Bog, izvor mira, biti s vama” (Filipljanima 4,9).

TREĆI DIO: Primjena

Razmišljajte o sljedećim temama, a potom postavite svojim učenicima pitanja s kraja ovog odjeljka:

J. I. Packer s pravom je rekao: “Nedostatak dobrih uzora uvijek snižava mjerila, a, nažalost, dobrih uzora bilo je malo tijekom ovog stoljeća.” (*Some Perspectives on Preaching in Preaching the Living Word*, Geanies House, Scotland: Christian Focus, 1999., str. 31) Bog očekuje od nas kao kršćana da popunimo taj nedostatak (Matej 5,13.14). Kao građani nebeske domovine, pozvani smo: “Živite dostojno Gospodina, da mu budete ugodni u svemu; da budete plodonosni svakom vrstom dobrih djela i da napređujete u spoznaji Boga” (Kološanima 1,10), sve do dana kada ćemo imati “sudioništvo u baštini svetih” (Kološanima 1,12).

Zasad možemo uživati u radosti i miru, čak i usred nepovoljnih okolnosti koje nas okružuju. Takva radost i mir mogući su jedino u bliskom odnosu s Bogom. Iako možda nema mira na Zemlji, mi možemo pronaći mir u Isusu Kristu (Ivan 14,27). Život ispunjen mirom i radošću nije plod slučajnosti. Biblija nam daje niz uputa kako bismo ostvarili izobilan život koji Bog želi za svoju djecu. U općem smislu, nijedan skup uputa ne može nadmašiti Deset zapovijedi. Ellen G. White to lijepo izražava sljedećim riječima: "Naše blagostanje i sreća ovise o našoj nepokolebljivoj poslušnosti Božjem zakonu. ... Nijedna od tih deset zapovijedi ne može biti prekršena a da to ne predstavlja nevjernost prema Bogu nebeskom. Držati svako slovo i kovčicu Zakona bitno je za našu vlastitu sreću i za sreću svih onih koji su s nama povezani." (*Signs of the Times*, 3. ožujka 1881.)

Pitanja

1. Na koje sve načine mi kao kršćani možemo biti dobri uzori danas u našim crkvama i u društvenim zajednicama?
2. Kakva je veza između poslušnosti Zakonu i života ispunjenog radošću i mirom?

Kristova preuzvišenost

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: Kološanima 1,15-17.

Središte proučavanja: Kološanima 1,15-20.

Biblija kaže da Isus ima prvenstvo u svemu (Kološanima 1,18). Ali što ta misao zapravo znači? Mnogi prijevodni grčku riječ *prôteuô* prevode kao “prvo mjesto” umjesto kao “prvenstvo” (vidi, primjerice, Suvereni hrvatski prijevod, Varaždinska Biblija, Šarić itd.). Glagol *prôteuô* javlja se samo na ovom mjestu u Novom zavjetu, što pokazuje da je pomno odabran s određenom namjerom. On naglašava Isusovu jedinstvenu i nenadmašnu ulogu. Izvorni tekst upućuje da uskrsnuće daje Isusu vlast da postane Gospodar nad svim stvarima: “On je početak i **prvorodenac od mrtvih, da u svemu bude prvi.**” (Kološanima 1,18; naglasio autor) Drugim riječima, Isus je bio Gospodar po pravu; sada postaje Gospodar u stvarnosti! Sveopća nadmoć i vlast očekivani je ishod Njegove pobjede nad smrću. Ivan, pisac Otkrivenja, također ističe ovu misao kada kaže da je Isus “**prvorodenac od mrtvih, i vladar zemaljskih kraljeva**” (Otkrivenje 1,5; naglasio autor). Isusova smrt i uskrsnuće neizbježno vode k Njegovoj vlasti nad svim stvarima.

Pouka za ovaj tjedan ističe dvije glavne teme:

1. Isusove titule, onako kako su navedene u Kološanima 1,15-20, naglašavaju Njegovo djelo otkupljenja ljudskog roda. On je Slika nevidljivog Boga, Prvorodenac svakog stvorenja, Glava Tijela i Početak.

2. Isus je došao na ovaj svijet da izvrši pomirenje između Boga i čovjeka — u užem smislu — ali i između Boga i svega stvorenog — u širem smislu.

DRUGI DIO: Komentar

Ilustracija

“Pastor jedne crkve u Bostonu naišao je na dječaka koji je nosio staru, zahrđalu krletku u kojoj je nervozno lepršalo nekoliko ptica. Pastor je upitao dječaka:

— Sine, gdje si nabavio te ptice?

— Uhvatio sam ih vani, u polju — odgovorio je dječak.

— Što misliš učiniti s njima?
— Igrat ću se s njima, a onda ću ih dati našem starom mačku.
Kada je pastor izrazio želju da ih kupi od njega, dječak je uzviknuo:
— Gospodine, ne želite vi njih, to su samo neke male, divlje ptice
i ne znaju baš lijepo pjevati.

Pastor mu je odgovorio:

— Dat ću ti dva dolara za krletku i ptice.
— U redu, dogovoreno, ali to vam je loša pogodba.

Razmjena je obavljena, a dječak je otišao zviždeći, sretan sa svoja dva sjajna novčića. Pastor je otišao iza crkvene zgrade, otvorio vratašca male krletke i pustio ptice koje su poletjele u nebesko plavetnilo.

Sljedeće nedjelje donio je praznu krletku na propovjedaonicu i upotrijebio je kao ilustraciju Kristovog dolaska da nađe i spasi one koji su — poput ovih ptica — bili osuđeni na propast. Razlika je bila u tome što je Krist morao platiti našu slobodu svojim životom.” (Michael P. Green, *1500 Illustrations for Biblical Preaching*, Grand Rapids, MI: Baker Books, 2000., str. 297,298)

Kao što ćemo vidjeti, Pavlov prikaz Krista u Kološanima 1,15-20 uzdiže Ga kao Stvoritelja (Kološanima 1,15-17) i Otkupitelja (Kološanima 1,18-20). U ovih nekoliko redaka povijest otkupljenja ispričana je nevjerojatno sažetim i snažnim riječima.

Isusove titule i Njegovo otkupiteljsko djelo

U Kološanima 1,15-20 Isus Krist slavi se za Njegovo otkupiteljsko djelo. Primjenjujući različite titule na Isusa, Pavao se oslanja na Stari zavjet kako bi pokazao da je Isus ispunjenje starozavjetnih obećanja.

On je savršena slika Boga nevidljivoga (Kološanima 1,15). Izraz “savršena slika Boga nevidljivoga” ukazuje na pravu ljudsku narav Isusa, odnosno na Njegovo utjelovljenje. Grčka riječ *eikôn*, prevedena kao “slika”, u biblijskom zapisu često označava predodžbu ili prikaz nečega. Tako se, primjerice, Nabukodonozorov kip u Danielu 2,31-3,18 višestruko naziva *eikôn* u Septuaginti, grčkom prijevodu Starog zavjeta. Naravno, pojam slike može se pratiti unatrag do Postanka 1,26.27, gdje se za Adama kaže da je stvoren na Božju sliku. Isus je došao na svijet kao Drugi Adam da predstavi i otkrije Boga. Ova misao znači da bi Bog Otac, da je došao na svijet umjesto Isusa, bio isti kao Isus.

Prvorođenac svakoga stvorenja (Kološanima 1,15). Sve titule koje Pavao pripisuje Isusu u Kološanima 1,15-18 naglašavaju Njegovu nadmoćnost, od kojih svaka naglašava različit aspekt Njegovog otkupiteljskog djela. Titula “prvorođenac svakoga stvorenja” u petnaestom retku nagovještava sličnu titulu u osamnaestom retku: “prvorođenac od

mrtvih” i povezana je s njom. Pavlova upotreba izraza “prvorođenac” ima korijen u Starom zavjetu. Ova titula obično se tumači na dva načina: (1) prikazuje Isusa kao Vladara nad svim što je stvoreno i time naglašava Njegovu jedinstvenost i nadmoćnost; (2) prikazuje Isusa kao vječnog Stvoritelja svega, koji je postojao i prije utjelovljenja. Na kraju krajeva, “u njemu je sve stvoreno ... sve je stvoreno po njemu i za njega” (Kološanima 1,16), i “on je prije svega” (Kološanima 1,17). Nema potrebe naglašavati jedno tumačenje nauštrb drugog jer se ona međusobno dopunjuju.

Glava Tijela (Kološanima 1,18). Kao i druge metafore koje se u Novom zavjetu primjenjuju na Isusa, izraz “Glava Tijela” ukazuje na Isusovu vlast nad Crkvom, ali i na Njegovu bržnost prema njoj. Kao Glava Crkve, Isus omogućava njezin rast (Efežanima 4,15) hraneći je i podupirući (Kološanima 2,19; Efežanima 5,29.30). I što je najvažnije, On je spašava (Efežanima 5,23) zato što je voli (Efežanima 5,2.25). Na neki način, metafora Glave vrlo je slična slici Pastira. Isus vodi Crkvu “na izvore žive vode” (Otkrivenje 7,17); poznaje je i ona poznaje Njega (Ivan 10,14); i voli je do te mjere da daje svoj život za nju (Ivan 10,11.15) s ciljem da joj daruje vječni život (Ivan 10,28).

Početak (Kološanima 1,18). Slika Isusa kao Početka svega nije rijetka u Novom zavjetu. U većoj ili manjoj mjeri, sve ove slike imaju uporište u Postanku 1,1. Tako, iako Matej 1,1 ne koristi riječ “početak”, izraz “rodoslovlje Isusa Krista” upućuje na Knjigu Postanka (vidi Postanak 5,1; također i Postanak 2,4). Evanđelje po Marku počinje riječima: “Početak Radosne vijesti o Isusu Kristu” (Marko 1,1), što, prema mišljenju mnogih teologa podsjeća na Postanak 1,1. Evanđelje po Ivanu počinje izjavom: “U početku bijaše Riječ” (Ivan 1,1), a zatim nastavlja: “Ona u početku bijaše kod Boga” (Ivan 1,2). Slično, Ivan započinje svoju Prvu poslanicu upućujući i na svoje Evanđelje i na Knjigu Postanka (1. Ivanova 1,1). Poslije kaže: “Pišem vama jer ste upoznali onoga koji je od početka.” (1. Ivanova 2,13.14) Na kraju, u Otkrivenju, Ivan Isusu pripisuje titulu “Početak Božjega stvorenja” (Otkrivenje 3,14). Dakle, naslov “Početak” (Kološanima 1,18) ukazuje na Isusovu ulogu kao Stvoritelja i Otkupitelja.

Prvorođenac od mrtvih (Kološanima 1,18). Pavlova upotreba izraza “prvorođenac od mrtvih” (Kološanima 1,18) vrlo je slična Ivanovoj u Otkrivenju 1,5. Oba pisca vjerojatno imaju u vidu Psalam 89,28: “A ja ću ga prvorođencem učiniti, najvišim među kraljevima svijeta.” U izvjesnom smislu Psalam 89 oslanja se na 2. Samuelovu 7,8-16, gdje se opisuje Božji savez s Davidom. Pozorno čitanje Psalma 89 ipak otkriva da se tekst odnosi na Nekoga većeg od običnog čovjeka (vidi, primjerice, Psal-

lam 89,29.36). Novi zavjet pokazuje da je Isus eshatološki Sin Davidov (vidi Matej 1,1). Kada Pavao koristi naslov “prvorodenac” za Isusa (Kološanima 1,18), on govori o Njemu kao o ispunjenju Božjeg obećanja Saveza danog Davidu.

Isusovo djelo pomirenja

Sve što je Isus učinio (Kološanima 1,15-18) dovodi do toga da On ima prvenstvo u svemu (Kološanima 1,18). Prema Pavlu, Krist je sve to zato što se “u Njemu nastanila sva Punina” (Kološanima 1,19). Drugim riječima, Isus je bio u potpunosti Bog i istodobno u potpunosti čovjek. Kao takav, ispunio je sve preduvjete za pomirenje čovjeka s Bogom (Kološanima 1,20-22). U Efežanima 2,14-17 Pavao se koristi jezikom pomirenja kad kaže da je Isus došao na svijet da bude naš mir (Efežanima 2,14), na taj način tvoreći mir (Efežanima 2,15) i propovijedajući mir (Efežanima 2,17). Ne samo čovjek, već će i “svekoliko Božje stvorenje biti i umireno i pomireno, i tako će biti obnovljen potpuni sklad” (Grant R. Osborne, *Colossians & Philemon: Verse by Verse, Osborne New Testament Commentaries*, Belingem, Washington: Lexham Press, 2016., str. 46).

TREĆI DIO: Primjena

Razmišljajte o sljedećim temama, a potom postavite svojim učenicima pitanja s kraja ovog odjeljka:

U Kološanima 1,15-20 Isus je predstavljen kao uzvišeni Gospodar svega stvorenog. On je naš Gospodar! Isusova uzvišena vlast zasniva se na činjenici da je On uskrsnuo iz mrtvih kao pobjednik da bi postao naš Kralj i Posrednik u nebeskom Svetišću. Mi Mu možemo vjerovati i u potpunosti Mu se predati vjerujući da će nas On obnoviti na svoju sliku. Pavao kaže da nas je Bog “predodredio da budemo jednaki slici njegova Sina, da ovaj bude prvorodenac među mnogom braćom” (Rimljanima 8,29).

U Isusu Kristu obećana nam je potpuna obnova. “Krvlju njegova križa” sada imamo mir s Bogom (Kološanima 1,20). Kao što je Izaija stoljećima ranije prorokao, Isus je došao kao Knez mironosni (Izaija 9,6; usporedi Efežanima 2,14). Dalje Izaija kaže: “Na njega pade kazna — radi našeg mira.” (Izaija 53,5) Pavao potvrđuje u Rimljanima 5,10 da “smo izmireni s Bogom smrću njegova Sina dok smo još bili neprijatelji”.

Biblija nas uči da je Isus naš Stvoritelj i Otkupitelj. On je došao na ovaj svijet i umro na križu da bi nas otkupio za sebe. Onaj koji nas je stvorio (Ivan 1,1-3) isti je Onaj koji je došao u tijelu (Ivan 1,14) “da

dadne svoj život kao otkup mjesto svih" (Matej 20,28). Svojom smrću i uskrsnućem pobijedio je grijeh i smrt i stekao prvenastvo nad svim što je stvoreno na Nebu i na Zemlji. Dakle, "sve je od njega, po njemu i za njega. Njemu pripada slava zauvijek. Amen." (Rimljanima 11,36)

Pitanja

1. Što znači biti na Isusovu sliku? Na koje praktične načine vidite kako se to djelo preobrazbe Božjom milošću odvija u vašem životu?

2. Kako je Isus Gospodar vašeg života? Što za vas znači Njegovo prvenastvo nad svim stvarima? Na koji vam način Njegovo prvenastvo ulijeva nadu?

Pomirenje i nada

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: 2. Korinćanima 5,21.

Središte proučavanja: Kološanima 1,21-29; Rimljanima 5; 2. Korinćanima 5,18-21.

U svojoj Poslanici Kološanima Pavao uči da u Kristu imamo sve. Isus je naš Stvoritelj i Otkupitelj. Apostol razvija ovu misao pripisujući Isusu naslove koji odražavaju ono što je On učinio za nas. Isus je Glava Crkve, Početak i Prvorođenac od mrtvih, što rezultira Njegovom nadmoćnošću u svemu (Kološanima 1,18). Pavao također kaže da “Bog odluči u njemu nastaniti svu Puninu” (Kološanima 1,19). Drugim riječima, on tvrdi da je Isus Bog! Jednostavno rečeno, Pavao nam poručuje da Isus čini ono što čini zato što je ono što jest! Kao potpuni Bog, On stvara i otkupljuje. U Kološanima 1,19.20 Pavao naglašava da su Bogu bile po volji dvije stvari: (1) da se u Isusu nastani sva punina, i (2) da po Isusu sve pomiri sa sobom. Ove dvije misli pokazuju da su Isusova božanska narav i Njegovo djelo pomirenja neodvojivi.

Pouka za ovaj tjedan naglašava tri glavne teme:

1. Bog čini prvi korak u pomirenju s nama. U tu svrhu poslao je Isusa na ovaj svijet da vrati čovječanstvo k sebi. A mi trebamo “ustrajati u vjeri” i biti “neodjeljivi od nade Radosne vijesti” (Kološanima 1,23).

2. U našem radu za Krista moramo imati na umu da smo mi samo Njegovi suradnici u mnogo većem božanskom planu.

3. Sila Evanđelja vodi nas u duhovnu zrelost i spasenje u Isusu Kristu.

DRUGI DIO: Komentar

Ilustracija

“Roditelji Elizabeth Barrett Browning toliko su se protivili njezinom braku s Robertom Browningom da su je se odrekli. Gotovo svakog tjedna Elizabeth je pisala topla pisma ispunjena ljubavlju svojoj majci i ocu moleći ih za pomirenje. Nikada joj nisu odgovorili. Nakon deset godina pisanja pisama, Elizabeth je dobila veliki paket poštom. Otvorila ga je. Na svoje zaprepaštenje i slomljeno srce, u kutiji su bila sva njezina

pisma roditeljima. Nijedno nije bilo otvoreno! Danas ta pisma spadaju među najljepša djela klasične engleske književnosti. Da su njezini roditelji otvorili i pročitali makar neka od njih, možda bi došlo do pomirenja. Biblija je Božje pismo pomirenja nama. Trebamo ga otvarati i čitati pažljivo i često.” (Michael P. Green, *1500 Illustrations for Biblical Preaching*, Grand Rapids, MI: Baker Books, 2000., str. 297)

Pomirenje, vjera i nada

Biblija jasno pokazuje da je Bog započeo proces pomirenja čovječanstva sa sobom. Kada su naši praroditelji pali u grijeh, Bog je došao u Edenski vrt da ih potraži (Postanak 3,9). Pavao kaže da “smo izmireni s Bogom smrću njegova Sina dok smo još bili neprijatelji” (Rimljanima 5,10). Ovo učenje odražava Pavlove osjećaje izražene u Kološanima 1,21.22. Važno je napomenuti da je Božja inicijativa u ostvarenju pomirenja glavna tema u Rimljanima 5,5-11, što se može vidjeti i u sljedećoj tablici.

Rimljanima 5,6	“ Još dok smo bili slabi ,	Krist je ... umro u pravo vrijeme za nas bezbožnike.”
Rimljanima 5,8	“ Dok smo još bili grešnici ,	Krist (je) umro za nas.”
Rimljanima 5,10	“Dok smo još bili neprijatelji ,	izmireni smo s Bogom smrću njegova Sina.”

Postoji upadljiva sličnost između šestog, osmog i desetog retka (vidi i Efežanima 2,4.5). Dok smo još bili slabi, dok smo bili grešnici i neprijatelji, Krist je umro za nas i time nas pomirio s Bogom. Pavao se također dotiče ove teme i na nekim drugim mjestima, s manjim izmjenama, kao što pokazuje i sljedeća tablica.

Odlomak	Začetnik	Djelo	“Pacijent”	Dobitnik	Posrednik
2. Korinćanima 5,18	Bog	pomiri	nas	sa sobom	po Kristu
2. Korinćanima 5,19	Bog	pomiri	svijet	sa sobom	u Kristu
Kološanima 1,20	Bog	pomiri zemlji	sve na	sa sobom	po Njemu (Kristu)
Efežanima 2,4.5	Bog	koji nas je ljubio... oživi	nas		(zajedno) s Kristom

Bog je uvijek pokretač procesa pomirenja. U Galaćanima 4,4-5 Pavao se koristi jezikom posinjenja kako bi opisao Božju inicijativu u pomirenju nas sa sobom. Baš kao što Ivan slikovito kaže: “Što se nas tiče, mi ljubimo, jer je on nas ljubio prije.” (1. Ivanova 4,19) Pomirenje je omogućeno Kristovom smrću (Rimljanima 5,6; 2. Korinćanima 5,21; Kološanima 1,20; Efežanima 2,13.16 itd.), a njegov ishod je mir s Bogom (Efežanima 2,14-19). Pošto smo posvojeni kao Božja djeca (Rimljanima 8,15; Galaćanima 3,26; 4,4-6; 1. Ivanova 3,1.2), naš uzvišeni položaj daje nam po vjeri u Isusa Krista pristup Bogu (Rimljanima 5,2; Efežanima 2,18; 3,12; Hebrejima 10,19-22).

Kao odgovor na Božju inicijativu, mi moramo “ustrajati u vjeri”, “neodjeljivi od nade Radosne vijesti” (Kološanima 1,23). Vjera i nada kršćanske su vrline koje idu ruku pod ruku (1. Korinćanima 13,13; Galaćanima 5,5; 1. Solunjanima 1,3; 5,8; 1. Petrova 1,21). Mi se za svoje spasenje oslanjamo na vjeru i nadu u Boga (1. Petrova 1,21), a ne na ljudska dostignuća.

Sudionici mnogo većeg plana

U Kološanima 1,25 Pavao izjavljuje da je postao “njezin službenik onim darom koji mi daje Bog za vas da potpuno navijestim riječ Božju. On je znao da njegova služba nije sama sebi svrha. On je bio samo sudionik jednog mnogo većeg plana. U suprotnom, kako bi se mogao radovati svojim patnjama (Kološanima 1,24)? Samo onaj tko zna da su naše patnje u ovom svijetu samo trenutačne neugodnosti u usporedbi s “izvanredno velikom i vječnom slavom” koju Bog priprema za nas (2. Korinćanima 4,17), može se radovati u njima. Pavao potvrđuje da se ispunjenje Božje riječi odnosi na “tajnu koja je bila sakrivena kroz vjekove i pokoljenja, a koja je sada objavljena njegovim svetima” (Kološanima 1,26). Pavao je razumio da je on samo sudionik jedne priče koja je mnogo veća od njega samog.

Radi ispunjenja svoje vječne namjere, Bog je tijekom vjekova pozivao mnoge ljude da odigraju svoju ulogu u povijesti otkupljenja. Na primjer, Josip isprva nije shvaćao da Bog upravlja događajima kako bi sačuvao narod iz kojeg će doći obećani Mesija. A ipak, Bog je upravo to činio vodeći događaje. Na putu u Egipat “Josip se neko vrijeme predao nekontroliranoj žalosti i strahu. Međutim, u **Božjoj providnosti** čak je i to iskustvo za njega trebalo biti blagoslov. On je za nekoliko sati naučio ono za što bi mu možda trebale godine.” (Ellen G. White, *Patrijarsi i proroci*, str. 171; u izvorniku 213, naglasio autor) Na kraju, godine su naučile Josipa da je Bog vodio sve događaje “da se spasi život velikom narodu” (Postanak 50,20).

A kako je s drugim biblijskim likovima? Ima ih toliko mnogo da je nemoguće govoriti o svima (vidi Hebrejima 11). Na primjer, što je s Knjigom o Rutu? U svjetlu šire biblijske naracije, Rutin život pokazuje da Bog djeluje čak i onda kada izgleda da ne djeluje. Ruta je imala važnu ulogu postavši prabaka Davida, velikog izraelskog kralja (Ruta 4,13.21.22). I ona je bila samo jedan lik u mnogo većem događaju. Bog je učinio Savez s Davidom obećavši mu da će podići njegovo potomstvo nakon njega i “utvrditi njegovo prijestolje zauvijek” (2. Samuelova 7,12.13). Ovo obećanje konačno se ispunjava u Isusu, eshatološkom Sinu Davidovom (Matej 1,1). Bog upravlja svim događajima na Zemlji radi ispunjenja svoje vječne namjere u Isusu Kristu! Ta svrha je tajna koja je bila sakrivena, ali je sada otkrivena (Kološanima 1,26).

Zrelost u Kristu

Kao kršćani pozvani smo da duhovno sazrijevamo vjerujući i primjenjujući Božju riječ u svojem životu. Pavao naglašava da putem Evanđelja trebamo “učiniti zrelim svakoga čovjeka u Kristu” (Kološanima 1,28). Bog želi da rastemo dok se pripremamo za drugi Kristov dolazak, znajući da će “onaj koji je počeo dobro djelo u vama dovršiti ga do dana Krista Isusa” (Filipljanima 1,6).

Duhovni rast podrazumijeva najmanje tri područja. Prvo, moramo rasti u vjeri. obraćajući se Korinćanima, Pavao je jasno stavio do znanja da očekuje da njihova vjera raste (2. Korinćanima 10,15). Slično tome, u 2. Solunjanima 1,3 Pavao zahvaljuje Bogu što “vrlo napreduje vaša vjera”. Drugo, moramo rasti u znanju. Petar nas upozorava: “Rastite u milosti i pravoj spoznaji našega Gospodina Spasitelja Isusa Krista.” (2. Petrova 3,18; vidi također 2. Petrova 1,3) Isto tako Pavao potiče Kološane: “živite dostojno Gospodina” i “napredujte u spoznaji Boga” (Kološanima 1,10). Treće, moramo rasti u ljubavi. Tako Pavao kaže u 1. Solunjanima 3,12: “A vas neka Gospodin učini da rastete i obilujete u ljubavi jedan prema drugome i svima, kako i mi obilujemo u ljubavi prema vama.” (vidi i Filipljanima 1,9) Očito je da duhovni rast dolazi od Boga. Vjernici su pozvani da rastu “rastom koji daje Bog” (Kološanima 2,19; vidi i Filipljanima 1,6; 1. Korinćanima 3,6.7; 2. Korinćanima 9,10).

TREĆI DIO: Primjena

Razmišljajte o sljedećim temama, a potom postavite svojim učenicima pitanja s kraja ovog odjeljka:

Ohrabrujuće je znati da Bog preuzima inicijativu u našem spasenju, zar ne? Da nije bilo Njegovog prvog koraka, bismo li Mu se mi sami

mogli približiti? Svakako ne! Kao što je Wilson Tozer jasno rekao: “Da bi čovjek mogao tražiti Boga, Bog mora najprije potražiti čovjeka.” (A. W. Tozer i W. L. Seaver, *Prayer: Communing with God in Everything—Collected Insights from A. W. Tozer*, Chicago: Moody Publishers, 2016., str. 238)

Biblija pokazuje da je Bog preuzeo inicijativu ne samo na razini svemira tražeći onu jednu ovcu koja je zalutala (naš planet Zemlju), već i na osobnoj razini. Zar upravo to nije Isus učinio sa Samarijankom na zdencu (Ivan 4,1-42), s Natanaelom (Ivan 1,48) i mnogim drugima?

Iako Bog preuzima inicijativu za naše spasenje, ne smijemo zaboraviti da On od nas očekuje da odgovorimo na Njegovu ljubav tako što ćemo Ga zauzvrat ljubiti i odigrati svoju ulogu u Njegovom božanskom planu spasenja. Bog nas može upotrijebiti usprkos našim slabostima i ograničenjima. U Njegovoj sili i snazi možemo učiniti više nego što mislimo. Ipak, moramo imati na umu da smo mi samo sudionici u božanskoj priči koja je mnogo veća od naših pojedinačnih dijelova tog narativa. Jednog ćemo dana potpunije razumjeti kakvu su ulogu naše osobne priče imale u velikom djelu otkupljenja. Dotada Bog želi da rastemo u vjeri, znanju i ljubavi kao oruđa pomirenja i nade!

Pitanja

1. Na koje vas je načine Bog tražio u prošlosti? Iznesite jedno iskustvo u svojem razredu/skupini.

2. Koja je vaša uloga u velikom planu spasenja? Komu ste ispričali svoje iskustvo o Božjoj otkupiteljskoj ljubavi? Kako je vaš doživljaj utjecao na živote drugih?

Cijeli u Kristu

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: Kološanima 2,16.17.

Središte proučavanja: Kološanima 2.

U zaključku prvog poglavlja Poslanice Kološanima, Pavao izražava želju da njegovi čitatelji rastu u zrelosti u Kristu (Kološanima 1,28). A u drugom poglavlju iste poslanice on razrađuje ovu misao. U Kološanima 2,1-5 postavlja se osnova za ono što slijedi. Pavao želi da njegovi čitatelji budu “sjedineni u ljubavi” (“združeni u ljubavi” — Suvremeni hrvatski prijevod) (Kološanima 2,2; naglasio autor), da “postignu bogat i **pun uvid** u pravu **spoznaju** Božje Tajne: Krista” (Kološanima 2,2; naglasio autor) i da učvrste svoju “**vjeru** u Krista” (Kološanima 2,5; naglasio autor). Ukratko, Pavao želi da njegovi čitatelji rastu u vjeri, u spoznavanju tajni Boga i u ljubavi prema Kristu i jedni prema drugima. Pavao svoje čitatelje poziva da budu “potpuni” u Kristu ili, drugim riječima, da pokažu “zrelost” u pokazivanju svoje vjere. U Kološanima 2,6-23 Pavao iznosi više pojedinosti o tome kako se ovaj cilj može postići.

Pouka za ovaj tjedan ističe dvije glavne teme:

1. Potpunost u Kristu podrazumijeva poznavanje Njega i rast u Njemu, što nas štiti od zabluda koje donose lažni učitelji.

2. Potpunost u Kristu također podrazumijeva potpuno pouzdanje u Njega, a ne u propise. Važno je napomenuti da križ obredni zakon čini nepotrebnim, ali to ne čini s moralnim Zakonom. Starozavjetni obredi bili su samo sjene budućeg Kristovog djela i Njegove žrtve. Ti simboli su ispunjeni Njegovom smrću. Ipak, Deset zapovijedi, uključujući i sedmi dan subotu, i dalje vrijede za kršćane.

DRUGI DIO: Komentar

Ilustracija

“Kada je James Garfield, koji je poslije postao predsjednik Sjedinjenih Američkih Država, bio direktor Koledža Hiram u Ohiju, jedan otac ga je upitao bi li program studija njegovog sina mogao biti skraćen kako bi mogao završiti školovanje za kraće vrijeme. ‘Naravno’, odgovorio je Garfield. ‘Ali sve ovisi o tome šta želite učiniti od svojeg sina. Kada Bog

želi stvoriti hrast, uzme sto godina. Kada želi stvoriti tikvu, treba mu samo dva mjeseca.” (Michael P. Green, *1500 Illustrations for Biblical Preaching*, Grand Rapids, MI: Baker Books, 2000., str. 356)

Pavao je rekao: “Siguran sam u ovo isto da će onaj koji je počeo dobro djelo među vama dovršiti ga do Dana Krista Isusa.” (Filipljanima 1,6) Tumačeći Davidov duhovni put, Alan Redpath izražava istu misao: “Obraćanje duše je čudo jednog trenutka, ali oblikovanje sveca zadatak je za cijeli život.” (Alan Redpath, *The Making of a Man of God: Lessons from the Life of David*, Grand Rapids, MI: Fleming H. Revell, 2013., iz Predgovora)

Spoznaja Krista i rast u Njemu

Čitajući Poslanicu Kološanima, možemo zaključiti da je Pavao bio vrlo zabrinut zbog prodora lažnih učitelja u Crkvu. Ova zabrinutost izražena je rečenicom: “Zato bih želio da znate koliko borbu izdržavam za vas.” (Kološanima 2,1) U ovom kontekstu izraz “borba” vjerojatno znači “tjeskoba” ili “zabrinutost” (William Arndt et al., *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, Chicago: University of Chicago Press, 2000., str. 17). Grčka riječ prevedena kao “borba” koristi se i na drugim mjestima u vezi s borbom protiv ljudskog ili duhovnog protivljenja (primjerice 1. Solunjanima 2,2). U ovom kontekstu ona opisuje apostolov “neumorni trud — intenzivno nadmetanje i borbu za širenje, rast i učvršćivanje vjere kao cilj njegove misije” (David J. Williams, *Paul's Metaphors: Their Context and Character*, Grand Rapids, MI: Baker Academic, 1999., str. 290).

Izraz “borba” potječe iz svijeta sporta, točnije iz atletskih natjecanja. Zbog toga ukazuje na iscrpljujući napor. Ovi podaci pokazuju da Pavao nije smatrao suočavanje s lažnim učenjima kao nešto beznačajno. Bismo li ga i mi trebali tako promatrati? Vrlo je vjerojatno da se Pavlova borba ili nadmetanje za Kološane odnosila upravo na njegove molitve za njih. Pavao se molio da njihova srca budu ojačana kako ne bi bila zavedena lažnim naukom. Želio je “da se utješe njihova srca i da, sjedinjeni ljubavlju, postignu bogat i pun uvid u pravu spoznaju Božje Tajne: Krista” (Kološanima 2,2).

Pojam spoznaje vrlo je važan u Poslanici Kološanima. Kroz cijelu poslanicu Pavao želi da njegovi čitatelji imaju spoznaju o “milosti Božjoj u istini” (Kološanima 1,6); o Božjoj “volji sa svakovrsnom mudrošću i duhovnim razumijevanjem” (Kološanima 1,9); o tome “kako je bogata slava ove Tajne među poganima koja glasi: Krist, nada slave, jest među vama” (Kološanima 1,27); o “punom uvidu u pravu spoznaju Božje Tajne: Krista” (Kološanima 2,2). Dakle, ukratko, Pavao pokazuje da je protu-

otrov za lažna učenja spoznaja Boga i Krista (Kološanima 2,1-4.8). Ta spoznaja dolazi iz Božje riječi, na što Pavao ukazuje u Kološanima 3,16: “Neka riječ Kristova obilno stanuje u vama! Poučavajte i opominjte jedan drugoga sa svom mudrošću! Na poticaj milosti pjevajte Bogu u svojim srcima psalmima, hvalospjevima i nadahnutim pjesmama!”

Krist, naša jedina Nada za spasenje

U Kološanima 2,11-15 Pavao uzdiže Kristovo djelo spasenja za nas. U Kristu smo obrezani “ne obrezanjem obavljenim rukom” (Kološanima 2,11), što znači da je to Kristovo djelo u našem srcu. “Zajedno s njim ukopani u krštenju, s njim ste i uskrsnuli.” (Kološanima 2,12) Drugim riječima, Bog nas je oživio s Kristom i oprostio nam “dobrohotno sve prekršaje” (Kološanima 2,13). Ukratko, Pavao poručuje da je Krist naše jedino utočište i nada za spasenje.

Međutim, neke Pavlove izjave u drugom poglavlju Poslanice Kološanima, pogotovo u redcima 11-23, često se danas tumače kao da apostol govori o ukidanju Deset zapovijedi; konkretnije, tvrdi se da tjedni dan odmora subota više nije važeća niti obvezujuća za kršćane. Nasuprot toj tvrdnji, drugo poglavlje Poslanice Kološanima ne govori o ukidanju Deset zapovijedi. Pavao u više navrata, u Poslanici Kološanima i u drugim poslanicama, podrazumijeva da su Deset zapovijedi i dalje obvezujuće za kršćane, što se vidi iz sljedećih odlomaka.

Pavao citira petu zapovijed u Efežanima 6,2.3, šestu, sedmu i osmu u Rimljanima 13,9, a desetu u Rimljanima 7,7 (i također u Rimljanima 13,9). U Kološanima 3,20 ponavlja poziv koji se nalazi u Efežanima 6,1: “Djeco, pokoravajte se svojim roditeljima.” Na osnovi Efežanima 6,1-3 može se zaključiti da se ovaj poziv (i u Efežanima 6,1 i u Kološanima 3,20) zasniva na važenju pete zapovijedi (Efežanima 6,2.3; usporedi Postanak 20,12). U svim tim odlomcima podrazumijeva se da Deset zapovijedi ostaju obvezujuće za vjernike i u novom Savezu. Dodatno, liste poroka i vrlina u Pavlovim poslanicama — a posebno lista poroka u Kološanima 3,5-9 — imaju kao pozadinu Deset zapovijedi. (David W. Pao, *Colossians & Philemon, Zondervan Exegetical Commentary on the New Testament*, Grand Rapids, MI: Zondervan, 2012., str. 220)

Jedan neadventistički teolog priznaje: “Postoje dobri razlozi da vjerujemo ... da su Deset zapovijedi i dalje obvezujuće za nas. Kada Isus, primjerice, govori o ‘zapovijedima’, jasno je da misli na Deset zapovijedi (Luka 18,20). Slično tomu, kada Pavao govori o Zakonu u Rimljanima 7,7, on misli na Deset zapovijedi.” (Iain D. Campbell, *Opening up Exodus, Opening Up Commentary*, Leominster, Velika Britanija: Day One Publications, 2006., str. 83)

Što se tiče sedmog dana subote, svjedočanstva iz Novog zavjeta ukazuju na to da je svetkovanje sedmog dana i dalje obvezujuće za vjernike u novom Savezu. Kao i Isus, i Pavao je držao subotu (vidi Luka 4,16; Djela 17,2).

U Otkrivenju 14,6.7 aluzija na četvrtu zapovijed potvrđuje važenje sedmog dana subote za kršćane. Slično tomu, kada su se Pavao i Barnaba usprotivili idolopokloničkom obožavanju, ukazali su na obožavanje "živoga Boga, koji stvorio nebo, zemlju, more i sve što je u njima" (Djela 14,15; vidi i Izlazak 20,11). Također je moguće da Pavao u svojem opisu Kristove nadmoćnosti u Kološanima 1,15-20 ima na umu i prvo i drugo poglavlje Knjige Postanka, kao i Knjigu Izlaska 20,8-11. Ova dva odlomka imaju zajedničku temu — subotu. (John K. McVay, *Colossians*, in Ángel Manuel Rodríguez, *Andrews Bible Commentary: New Testament*, Berrien Springs, MI: Andrews University Press, 2022., str. 1745,1751-1753)

S obzirom na to da je Pavao držao subotu, jasno je da on nije mogao u Kološanima 2,11-23 zastupati misao o ukidanju Deset zapovijedi. Dakle, "zadužnica" (Kološanima 2,14) koja je prikovana za križ ne odnosi se na moralni Zakon. Nasuprot tome, ta "zadužnica" može se odnositi na obredni zakon ili neku vrstu dužničke obveze. Također, u Kološanima 2,16 ne govori se o tjednoj suboti. Umjesto toga tekst se može odnositi na (1) obredne subote, (2) žrtve koje su se prinosele tijekom hebrejskih blagdana, ili možda (3) držanje tjedne subote s pogrešnim motivima. (Za pojedinosti vidi John K. McVay, *Colossians*, u Ángel Manuel Rodríguez, *Andrews Bible Commentary: New Testament*, Berrien Springs, MI: Andrews University Press, 2022., str. 1752,1753)

TREĆI DIO: Primjena

Razmišljajte o sljedećim temama, a potom postavite svojim učenicima pitanja s kraja ovog odjeljka:

Filipljanima 1,6 zasigurno je jedan od najpoznatijih redaka u Bibliji. Mi volimo ovo obećanje: "Siguran sam da će onaj koji je počeo dobro djelo među vama dovršiti ga do Dana Krista Isusa." Važno je zapamtiti da se potpunost u Kristu postiže spoznavanjem Njega preko Njegove Riječi. Mi ne možemo ostati u Njemu ako Njegove riječi ne ostanu u nama (Ivan 15,7). Iz Božje riječi dobivamo duhovnu hranu za rast (1. Petrova 2,2), što uključuje i rast u vjeri (Rimljanima 10,17). Kako psalmist kaže: "Nek' se uzdaju u te koji znaju ime tvoje." (Psalam 9,10) Poznavanje Boga i Njegove Riječi štiti nas da ne bismo bili zavedeni lažnim naukom.

Prava spoznaja Boga prirodno vodi k predaji i vjernosti Njemu. U tom smislu moralni Zakon ima ključnu ulogu jer nas uči o Božjem karakteru i otkriva nam Njegovu volju. Ipak, neki tvrde da je Zakon prepreka Evanđelju. Međutim, ništa nije dalje od istine. Stvarnost je upravo suprotna. Riječima Joea M. Sprinklea, neadventističkog teologa, moralni Zakon “je uvod u Evanđelje” u smislu da “ukazuje na Krista koji je ispunjenje Zakona” (Joe Sprinkle, citirano u: Roy E. Gane, *Biblical Law and Its Relevance: A CKristian Understanding and Ethical Application for Today of the Mosaic Regulations*, quoted by Roy E. Gane, *Old Testament Law for CKristians: Original Context and Enduring Application*, Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2017., str. 4., napomena 2).

Pitanja

1. Podijelite s razredom svoj omiljeni biblijski tekst. Na koji vas je način taj tekst okrijepio, ojačao vaš odnos s Bogom ili zaštitio od lažnih učenja?

2. Kako moralni Zakon ukazuje na Isusa? Kako je Isus ispunjenje Zakona? Zašto je netočna tvrdnja da je moralni Zakon prepreka Evanđelju?

Život s Kristom

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: Kološanima 3,14.

Središte proučavanja: Kološanima 3,1-17.

U Kološanima 3,1-17, Pavao govori o osobinama autentičnog kršćanskog života. On naglašava vjernikovo jedinstvo s Kristom. Takvo jedinstvo znači da je vjernik dionik Isusovog života, smrti, uskrsnuća i proslavljenja. Pavao razrađuje ovu misao rekavši da je Krist naš život (Kološanima 3,4). Umrli smo s Njim. Naš život je sakriven s Njim u Bogu (Kološanima 3,3). Uskrsnuli smo s Njim (Kološanima 3,1). Stoga moramo “tražiti ono što je gore, gdje se nalazi Krist sjedeći Bogu s desne strane” (Kološanima 3,1), što podrazumijeva da i mi vladamo s Njim (vidi Rimljanima 5,17).

Tema “jedinstva s Kristom” obrađuje se i na drugim mjestima u Novom zavjetu. Zapravo, ovo učenje dolazi od samog Isusa (Ivan 15,5). Govoreći o dubokoj povezanosti vjernika s Kristom, Pavao se koristi izrazom “u Kristu” (vidi, primjerice, Rimljanima 6,11; 2. Korinćanima 5,17 kao i mnoge druge odlomke). Pavao također pokazuje da je život pravog vjernika na neki način “ponavljanje” Isusove misije. Dakle, kao Isusovi sljedbenici mi trebamo hoditi kao što je i On hodio (1. Ivanova 2,6). Naš stari čovjek je razapet s Kristom (Rimljanima 6,6; Galaćanima 2,20). Umrli smo s Njim (Rimljanima 6,5) i pokopani smo s Njim (Rimljanima 6,4; Kološanima 2,12). Uskrsnuli smo s Njim (2. Korinćanima 4,14; Kološanima 3,1) i zajedno s Njim postavljeni smo na nebesima (Efežanima 2,6).

Pouka za ovaj tjedan ističe dvije glavne teme:

1. Pravi vjernik je onaj koji je zamijenio zemaljski način razmišljanja nebeskim načinom razmišljanja.
2. Pravi vjernik pokazuje osobine novog života u Kristu.

DRUGI DIO: Komentar

Ilustracija

“U starim rimskim zidinama žbuka je čvrsta kao i kamenje, a sve to zajedno djeluje kao jedna cjelina; morate je raznijeti u prah da biste

srušili zid. Tako je i s pravim vjernikom — on se oslanja na svojega Gospodina dok ne uzraste u Njemu, dok ne postane jedno s Isusom u živom jedinstvu, tako da jedva možete razaznati gdje završava temelj, a gdje počinje nadgradnja; jer vjernik postaje sve u Kristu, kao što je i Krist sve u svemu za njega.” (Charles H. Spurgeon, *Faith's Sure Foundation, in The Metropolitan Tabernacle Pulpit Sermons*, sv. 24, London: Passmore & Alabaster, 1878., str. 463)

Zemaljski način razmišljanja nasuprot nebeskom načinu razmišljanja

U Kološanima 3,1-11 Pavao suprotstavlja novi život u Kristu starom životu s njegovim tjelesnim požudama. Pavao započinje ovaj odlomak izrazom: “Dakle, ako ste uskrsnuli s Kristom” (Kološanima 3,1). Međutim, nema sumnje u vjernikovo sudioništvo u Kristovom uskrsnuću. Ova rečenica mogla bi se zapravo prevesti i ovako: “Dakle, ako ste uskrsnuli s Kristom, a jeste...” Ova rečenica zaokružuje misao započetu u Kološanima 2,20: “Ako ste s Kristom umrli.” Pavao tvrdi da Kološani, budući da su umrli (Kološanima 2,20) i uskrsnuli s Kristom (Kološanima 3,1), moraju i živjeti u skladu s tim. Važno je napomenuti da je izraz “uskrsnuli ste” u pasivu (“uskrišeni ste”) u grčkom jeziku. Upotreba pasiva ukazuje na to da novi život u Kristu nije ishod ljudskih dostignuća, već Božje djelo u srcu. Ovo načelo ispravlja pogrešni nauk da ljudi mogu postići spasenje vlastitim naporima.

U prvim redcima trećeg poglavlja Poslanice Kološanima Pavao sažima pojam novog života u Kristu izrazom “ono što je gore” (Kološanima 3,1.2; na grčkom *ta anô*). Nasuprot tomu, stari život prikazan je sličnim izrazom — “ono što je na zemlji” (vidi Kološanima 3,2.5; na grčkom *ta epi tês gês*). Pavao snažno poziva svoje čitatelje da učine dvije stvari u vezi s onim što je gore: da to traže (Kološanima 3,1) i da za to vežu svoj um (Kološanima 3,2). Grčka riječ *froneô* prevedena je izrazom “svraćajte misao”. Ovaj izraz podrazumijeva čin razmišljanja (vidi Rimljanima 12,3; 1. Korinćanima 4,6; Filipljanima 1,7; 3,15). Drugim riječima, Pavao kaže da nebeske stvari trebaju zaokupljati naše misli. Tekst u Kološanima 3,1-4, kao uvod u novi odlomak, prožet je Kristom — uskrsnuli smo s Kristom (Kološanima 3,1), Krist je s desne strane Bogu (Kološanima 3,1), naš život je sakriven s Kristom u Bogu (Kološanima 3,3) i Krist je naš život (Kološanima 3,4). Traženje i razmišljanje o onome što je gore za Pavla je isto što i živjeti za Krista i u Kristu — sve do dana kada ćemo dijeliti Njegovu slavu (Kološanima 3,4).

Živjeti s Kristom znači biti mrtav za ono što je zemaljsko (Kološanima 3,2.3). Da bi ovu misao učinio sasvim jasnom, Pavao navodi listu

poroka koje vjernici trebaju po svaku cijenu izbjegavati (Kološanima 3,5). On dalje govori da zbog toga “dolazi srdžba Božja” (Kološanima 3,6). U ova dva retka Pavao opisuje stari život, život prije obraćenja. Sinovi nepokornosti traže ono što je zemaljsko i na to usmjeravaju svoj um. A to je u oštroj suprotnosti s onima koji su umrli sebi i uskrsnuli s Kristom.

Da bi dodatno opisao stari život, Pavao navodi drugu listu poroka: “Srdžbu, naglost, zloću; izbacite iz usta svojih psovku i sramotne riječi! Ne lažite jedan drugome.” (Kološanima 3,8.9) Pavao naziva čovjeka koji živi po onome “što je na zemlji” “starim čovjekom” (Kološanima 3,2.9), a čovjeka koji živi po onome “što je gore” (Kološanima 3,1) “novim čovjekom” (Kološanima 3,10). Suprotnost između njih dodatno je naglašena glagolima “svući” (grč. *apekdiomai*) i “obučiti” (grč. *endiô*). Pavao se koristi igrom riječi kako bi istaknuo važnu biblijsku istinu — stari čovjek uronjen je u svoja djela (Kološanima 3,9), dok se novi čovjek “obnavlja za stanje prave spoznaje prema slici svoga Stvoritelja” (Kološanima 3,10).

Poslije apostol iznosi još dublji uvid u to kako izgleda novi život u Kristu.

Odluke novog života u Kristu

Pavao započinje novi odlomak u Kološanima 3,12-17 riječju “dakle”. Upotrebom tog izraza na početku novog odlomka Pavao pokazuje da se opomene u Kološanima 3,12-17 moraju promatrati kao posljedica ili ishod onoga što je prethodno rekao u Kološanima 3,1-11. Oni koji traže ono što je gore i razmišljaju o tome, u skladu s Kološanima 3,1.2 (i koji su duhovno preporođeni, kao što to simbolizira “novi čovjek” iz Kološanima 3,10), sada su opisani kao “izabranici Božji, sveti i ljubljani” (Kološanima 3,12).

Prema Pavlu, pravi vjernik odbacuje (**skida**) određene stvari (Kološanima 3,8), kako bi **obukao** druge, kao što su “milosrdna srdačnost, dobrotu, poniznost, krotkost i strpljivost” (Kološanima 3,12). Dok je život starog čovjeka obilježen laganjem “jedan drugome” (Kološanima 3,9; grč. *alelôn*), život novog čovjeka obilježen je “trpljenjem (snošenjem) jedan drugoga” (Kološanima 3,13) i “opraštanjem jedan drugome” (Kološanima 3,13).

Međutim, Pavao kaže: “A povrh svega toga zaodjenite se u ljubav, koja je veza savršene skladnosti” (Kološanima 3,14). Pavao time nagovještava da se sve ostale vrline mogu pokazati samo ako u međusobnim odnosima unutar crkve vlada ljubav. Drugim riječima, Pavao kaže da kada ljubimo, pokazujemo “milosrde, dobrotu, poniznost, blagost i strp-

ljivost" (Kološanima 3,12 — Suvremeni hrvatski prijevod). Također trpimo jedni druge i opraštamo jedni drugima (Kološanima 3,13). Kakva snažna poruka!

Novi život u Kristu obilježen je i Božjim mirom (Kološanima 3,15). Ovaj mir unutar crkvene zajednice moguć je samo zato što je Bog pomirio sve sa sobom po Isusu Kristu "uspostavljajući mir krvlju njegova križa" (Kološanima 1,20). Drugim riječima, mir u ljudskim odnosima ishod je mira s Bogom.

Konačno, novi život u Kristu uključuje nepokolebljivu privrženost Kristovoj riječi (Kološanima 3,16). Kada Pavao kaže: "Neka riječ Kristova **izobilno prebiva u vama** u svoj mudrosti: **poučavajte se i opominjte (mudrošću)...**" (Kološanima 3,16 — Varaždinska Biblija; naglasio autor), on time poručuje da Kristov nauk treba prožimati cijeli naš život. Ova izjava jako je slična onoj u Kološanima 1,28: "Njega mi navješćujemo, **opominjući** svakoga čovjeka i **poučavajući** svakoga čovjeka u svoj **mudrosti**, da učinimo zrelim svakoga čovjeka u Kristu." (naglasio autor) Na osnovi paralela između ovih dvaju redaka mogu se zapaziti tri važne stvari. Prvo, Krist i Njegov nauk nerazdvojni su u smislu da nije moguće prihvatiti Krista a odbaciti Njegov nauk. Drugo, cilj je propovijedanja "da učinimo zrelim svakoga čovjeka u Kristu" (Kološanima 1,28). Treće, ljudi koji su istinski doživjeli obraćenje uključeni su u misiju. Pavao završava svoje učenje u Kološanima 3,1-17 sažetom mišlju — on podrazumijeva da oni koji žive novim životom sve čine "u ime Gospodina Isusa! Po njemu zahvaljujte Bogu, Ocu!" (Kološanima 3,17)

TREĆI DIO: Primjena

Razmišljajte o sljedećim temama, a potom postavite svojim učenicima pitanja s kraja ovog odjeljka:

Tvrđnja da je Krist naš život (Kološanima 3,4) nesumnjivo je jedna od najdubljih izjava u Svetom pismu. Ako je Krist naš život, bez Njega "ne možete ništa učiniti" (Ivan 15,5), a u Njemu "sve mogu" (Filipljanima 4,13). Ako je Krist naš život, dovoljna nam je Njegova milost (2. Korinćanima 12,9). Ako je Krist naš život, "s Kristom sam razapet" i više ne živim ja, nego Krist živi u meni (Galaćanima 2,19.20).

Pavao govori o tako dubokom odnosu s Kristom da mi sudjelujemo u Njegovom životu, smrti, uskrsnuću i proslavljenju. Da bi naglasio ovu stvarnost, apostol se neprestano koristi izrazom "s Kristom" (čak sedam puta!) u cijeloj svojoj Poslanici Kološanima. Tako smo umrli (Kološanima 2,20), pokopani smo (Kološanima 2,12), uskrsnuli smo (Kološanima 2,12; 3,1), oživljeni smo (Kološanima 2,13) i sakriveni smo (Kolo-

šanima 3,3) s Kristom na takav način da ćemo se “s *Njim* pojaviti zao-
djenuti slavom” (Kološanima 3,4; kurziv dodao autor).

“Na neki tajanstveni način, svaki vjernik u Kristu sjedinjen je s Kristom tako da je Njegova smrt naša smrt, Njegova sahrana naša je sahrana, Njegov novi život naš je život, Njegovo mjesto na nebesima naše je mjesto, a i Njegov slavni povratak je i naš. ... Kada postanemo ‘jedan duh’ s Kristom, naši dugovi prenose se na Njega, a Njegovo bogatstvo prenosi se na nas.” (J. Scott Duvall i Verlyn D. Verbrugge, *Christ, Your Life: Colossians 3: 4*, in *Devotions on the Greek New Testament: 52 Reflections to Inspire & Instruct*, Grand Rapids, MI: Zondervan, 2012., str. 102-103) Ništa nam ne može dati dublji osjećaj pripadnosti nego naše jedinstvo s Kristom!

Pitanja

1. Krist je naš život. Što nam ova iznimna izjava govori o odnosu koji možemo — i moramo — imati s Kristom?

2. Što znači sudjelovati u životu, smrti, uskrsnuću i proslavljenju Isusa Krista? Kako vi danas sudjelujete u tome u svojem životu?

Život s drugima

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: Kološanima 4,6.

Središte proučavanja: Kološanima 3,18—4,6.

Ulomak u Kološanima 3,18—4,1 sadrži niz pravila za ponašanje u domu. Pavao sažima kako se žene i muševci, djeca i roditelji, kao i robovi i gospodari trebaju ponašati u svjetlu Evanđelja. Kao što ćemo vidjeti, Pavao nije jednostran u svojem izlaganju. On ima konkretne upute za sve ove skupine i očekuje da svatko izvršava svoju dužnost kao pokazatelj svoje vjernosti Bogu. Tako se od žena očekuje da se pokoravaju svojim muževima “kako dolikuje u Gospodinu” (Kološanima 3,18); djeca moraju slušati svoje roditelje jer je to “ugodno Gospodinu” (Kološanima 3,20); a robovi moraju slušati svoje “zemaljske gospodare” “bojeći se Gospodina” (Kološanima 3,22).

Zanimljivo je da se “u svakoj kategoriji najprije obraća onima koji se obično smatraju ranjivijima. Nalozi koji se daju ranjivijoj strani pomno su upareni s konkretnim nalogima onima koji imaju više moći. Pavao poziva moćne da ne zloupotrebljavaju svoju vlast, već da je koriste mudro. To ranjivima omogućava da se spremnije pokore onima koji imaju autoritet.” (Douglas Mangum, ur., *The Christian Home [Col.] 3: 18-4: 1*, Lexham Context Commentary: New Testament, Belingham, WA: Lexham Press, 2020.) Nakon što se pozabavio ovim pitanjima, Pavao prelazi na konkretne poticaje u vezi s vanjskim utjecajem koji članovi crkve mogu izvršiti putem molitve, mudrosti i govora “solju začčinjenog” svjedočeći o svojoj vjeri onima izvan zajednice.

Pouka za ovaj tjedan naglašava dvije glavne teme:

1. Biblijska načela koja se odnose na odnose u domu i na poslu.
2. Upute o postojanoj molitvi, promišljenom (mudrom) životu i plemenitom govoru.

DRUGI DIO: Komentar

Obiteljski i poslovni odnosi utemeljeni na Bibliji

U Kološanima 3,18—4,1 Pavao daje upute za tri vrste međuljudskih odnosa, uz posebne poticaje za svaki od njih. Značajno je da je prva

skupina koju spominje — žene i muževi. Taj redoslijed nije slučajan jer Pavao želi naglasiti da je brak temelj svih međuljudskih odnosa. Odnos između muškarca i žene u braku toliko je važna tema da je Pavao spominje višeput u svojim poslanicama (1. Korinćanima 7,1-7.27-31; 11,3; Efežanima 5,21-33).

Odnosi između žena i muževa

Pavlova zapovijed da se žene pokoravaju svojim muževima (Kološanima 3,18) bila je predmet mnogih rasprava. Usporedni odlomak u Efežanima 5,22 gotovo je istovjetan: “Žene neka se pokoravaju svojim muževima kao Gospodinu.” Međutim, prije nego što je to izjavio, Pavao je najprije rekao: “Pokoravajte se jedan drugom iz poštovanja pred Kristom!” (Efežanima 5,21) Glagol “pokoravati se” u Efežanima 5,22 ne pojavljuje se u izvornom grčkom tekstu, ali je ispravno dodan na osnovi njegove upotrebe u Efežanima 5,21. Ovo pokazuje da je tekst u Efežanima 5,22 povezan 21. retkom i da ga tako treba tumačiti. Dakle, u određenom smislu ne samo da su žene pozvane da se pokoravaju svojim muževima, već su i muževi pozvani da se pokoravaju svojim ženama “iz poštovanja pred Kristom” (Efežanima 5,21).

Pavlova zapovijed ženama da se pokoravaju muževima ne smije se tumačiti kao znak manje vrijednosti žena. Naprotiv, “ovdje se žena, dragovoljno se pokoravajući svojem mužu, treba vidjeti kao čin pokoravanja Gospodinu, jer u bračnom odnosu muž odražava Gospodina, dok žena odražava Crkvu.” (Andrew T. Lincoln, *Ephesians*, sv. 42, *Word Biblical Commentary*, Dallas: Word, Inc., 1990., str. 368)

Značajno je da je i u Efežanima i u Kološanima stav koji se očekuje od muževa prema ženama isti: “Muževi, volite svoje žene” (Efežanima 5,25; Kološanima 3,19 — Suvremeni hrvatski prijevod). I dok je zapovijed ženama gotovo identična u oba odlomka: “Žene, pokoravajte se svojim muževima kao što se pokoravate Gospodinu” (Efežanima 5,22 — Suvremeni hrvatski prijevod), i: “Žene, pokoravajte se svojim muževima, kako dolikuje u Gospodinu” (Kološanima 3,18), zapovijed muževima pokazuje značajnu razliku: “Muževi, volite svoje žene, kao što je Krist volio Crkvu i dao svoj život za nju” (Efežanima 5,25 — Suvremeni hrvatski prijevod; vidi i Efežanima 5,28), kao i: “Muževi, volite svoje žene i ne budite grubi prema njima” (Kološanima 3,19 — Suvremeni hrvatski prijevod). U Efežanima se od muževa očekuje da pokažu požrtvovnu ljubav kakvu je Isus pokazao prema Crkvi.

Zapovijed muževima da vole svoje žene u Kološanima povezana je s dodatnom uputom da ne budu “grubi (osorni) prema njima”. Grčka riječ *pikrainō*, srodna s riječju *pikros*, izražava “osobinu koja se redovno

pripisuje tiranskom gospodarenju” (James D. G. Dunn, *The Epistles to the Colossians and to Philemon: A Commentary on the Greek Text, New International Greek Testament Commentary*, Grand Rapids, MI; Carlisle: William B. Eerdmans Publishing; Paternoster Press, 1996., str. 249). Od žena se očekuje da se dragovoljno pokoravaju svojim muževima kao što se pokoravaju Gospodinu.

Odnosi između djece i roditelja

Pavlove upute djeci i roditeljima zasnivaju se na uzajamnim odgovornostima, slično kao kod njegovog pristupa odnosu između muževa i žena. Zapovijed djeci da slušaju svoje roditelje (Kološanima 3,20) utemeljena je u petoj zapovijedi. Ovo je jasno izraženo u Poslanici Efežanima, gdje Pavao, nakon što daje gotovo identičnu zapovijed (Efežanima 6,1), citira Postanak 20,12 (vidi Efežanima 6,2.3). Od djece se očekuje da budu ne samo poslušna svojim roditeljima, već i izvor radosti za njih (Izreke 15,20; 23,24 itd.).

S druge strane, roditelji ne smiju ogorčivati svoju djecu. Vodi se rasprava o tome što je Pavao točno mislio pod pojmom “ogorčivati (razdraživati — Varaždinska Biblija)” (Kološanima 3,21). Ipak, Ellen G. White pruža dodatni uvid u značenje tog pojma kada tumači riječi iz Kološanima 3,21: “Sotona je vrlo zadovoljan kada roditelji razdražuju svoju djecu grubo izgovorenim, gnjevnim riječima. Pavao je dao upozorenje u vezi s tim: ‘Očevi, ne razdražujte djece svoje, da ne klonu duhom.’ (Varaždinska Biblija) Djeca mogu biti u zabludi, ali vi ih ne možete izvesti na pravi put ako izgubite strpljenje s njima.” (*Advent Review and Sabbath Herald*, 24. siječnja 1907.)

Odnosi između robova i gospodara

Pavao se na kraju okreće odnosima između robova i gospodara. I od robova i od gospodara očekuje se da ispunjavaju svoje dužnosti u svjetlu svoje odgovornosti pred Bogom. Robovima su upućene dvije zapovijedi. Prvo, trebaju biti poslušni svojim “zemaljskim gospodarima ... bojeći se Gospodina” (Kološanima 3,22). Izraz “bojeći se Gospodina” obično se razumije kao temelj zapovijedi, to jest “budući da se bojite Boga”. Robovi ili sluge trebaju imati na umu da njihova služba zemaljskom gospodaru naposljetku odražava njihovu službu Gospodinu Isusu (Kološanima 3,23.24).

Suprotno onomu što mnogi možda misle, ropstvo u prvom stoljeću znatno se razlikovalo od ropstva kakvo je postojalo u zapadnom svijetu u novijoj povijesti. Razlike su sljedeće: u novozavjetno vrijeme “rasni čimbenici nisu igrali nikakvu ulogu; jako se poticalo obrazovanje (neki

su robovi bili obrazovaniji od svojih gospodara) i povećavalo je vrijednost roba; mnogi robovi obavljali su osjetljive i visoko odgovorne društvene funkcije; robovi su mogli posjedovati imovinu (uključujući i druge robove!); njihova vjerska i kulturna tradicija bila je ista kao i kod slobodnih ljudi; nijedan zakon nije zabranjivao javna okupljanja robova; i (možda najvažnije) većina gradskih i domaćih robova s pravom je mogla očekivati da će biti oslobođena do tridesete godine.” (S. Scott Bartchy, *Slavery: New Testament, The Anchor Yale Bible Dictionary*, sv. 6, ur. David Noel Freedman, et al., New York: Doubleday, 1992., str. 66)

Važno je naglasiti da Pavao ne opravdava ropstvo za koje znamo da je neprihvatljiva praksa u svakom kontekstu. On jednostavno priznaje jednu odliku kulture prvog stoljeća. Eventualno ukidanje ropstva u tom vremenskom okviru izazvalo bi drastične gospodarske posljedice, čak i za same robove. U tom kontekstu Pavao upućuje oštru opomenu robovlasnicima pozivajući ih da se prema onima koji rade za njih ophode pravedno i pravično (Kološanima 4,1), koliko god to nama danas bilo teško razumjeti.

Ustrajna molitva, mudro vladanje i mudar govor

Valja zapaziti da opomene iz Kološanima 4,2-6 slijede Pavlovu raspravu o obiteljskim i poslovnim odnosima. U ovom novom odlomku Pavao izražava želju da crkvena zajednica ostavi dobar dojam na one izvan nje. Takav redoslijed tema pokazuje da Evanđelje, kako bi utjecalo na one koji su izvan crkve, najprije mora oblikovati ponašanje onih unutar crkve, posebno u obiteljima. Prema Pavlovim uputama u ovom odlomku, moraju biti učinjena tri koraka kako bi Evanđelje snažno doprlo do onih koji su izvan crkve:

Prvo, ustrajna molitva (Kološanima 4,2-4). Ako želimo pridobiti ljude za Krista, molitva je odlična za početak. Još bolje rečeno, molitva je najbolja! Pavao čak traži od crkve da se moli ne samo za sebe, već i za njega i Timoteja, kako bi im se otvorila vrata za propovijedanje.

Drugo, mudro vladanje (Kološanima 4,5). Kako to kaže suvremeni prijevod: “Mudro se vladajte prema onima koji su vani. Iskorišćujte prigodu!” Glagol “vladati se” redovno se odnosi na ponašanje. Nerijetko se on prevodi i kao “živjeti” i “postupati” (vidi, primjerice, Marko 7,5; Rimljanima 13,13; Kološanima 2,6).

Treće, mudar govor (Kološanima 4,6). Pod izrazom “riječ solju začinjena” Pavao vjerojatno misli na osobine poput učtivosti, ljubaznosti i blagosti, kako bi se ostavio dobar dojam na one izvan crkve, kako bi bili privučeni Evanđelju Isusa Krista.

TREĆI DIO: Primjena

Razmišljajte o sljedećim temama, a potom postavite svojim učenicima pitanja s kraja ovog odjeljka:

“Obitelj nije samo skupina ljudi koji žive pod istim krovom. Prema toj definiciji i bilo koji hotel ili zatvor mogli bi biti obitelj. Obitelj nije ni skupina ljudi koji nose isto prezime. Ljudi s istim prezimenom mogu živjeti širom zemlje a da budu jedni drugima potpuni stranci. ... Jednu obitelj ne čine samo ljudi, već i duh jedinstva. To je duh koji se stvara preko ljubavi i čežnje, smijeha i suza, zajedničkih radosti i tuga, uzajamnih borbi poštovanja, povjerenja i vjernosti, kao i preko zajedničke težnje za vrijednim ciljevima.” (Herschel H. Hobbs, *My Favorite Illustrations*, Nashville, TN: Broadman Press, 1990., str. 98) Naše crkve, kao “produžeci” naših domova, trebaju biti mjesta gdje se njeguje ljubav, utjeha, poštovanje i dubok osjećaj pripadnosti.

Isus je rekao: “Novu vam zapovijed dajem: Ljubite jedan drugoga; kao što sam ja ljubio vas, ljubite i vi jedan drugoga. Ako imadnete ljubavi jedan prema drugome, po tom će svi upoznati da ste moji učenici.” (Ivan 13,34.35) Pisci Novog zavjeta ovo su shvatili vrlo ozbiljno (vidi Rimljanima 13,8; Galaćanima 5,14; 1. Solunjanima 4,9; Hebrejima 13,1; Jakov 2,8; 1. Petrova 1,22; 4,8; 1. Ivanova 3,23; 2. Ivanova 5). Poput Isusa, Pavao i Jakov povezali su pokazivanje ljubavi s ispunjenjem Zakona (vidi Rimljanima 13,8.10; Galaćanima 5,14; Jakov 2,8). Naši domovi trebaju biti mjesta gdje se ta ljubav otkriva preko molitve, mudrog života s Gospodinom i blagog govora.

Pitanja

1. Na koji je način vaša crkva produžetak vašeg doma? Što vaša crkva može učiniti kako bi među članovima potaknula duh obiteljskog zajedništva?

2. Naša ljubav jednih prema drugima pokazuje da smo Kristovi učenici. Kako naše crkve i domovi mogu potpunije otkriti tu ljubav?

Stajanje u svemu što je po Božjoj volji

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: 1. Solunjanima 5,18.

Središte proučavanja: Kološanima 4,7-18.

Završne riječi apostola Pavla u Poslanici Kološanima prožete su ljubavlju i iskrenom brigom za crkvu. Tihik i Onezim su ljubljena braća (Kološanima 4,7.9). Luka je ljubljani liječnik (Kološanima 4,14). Pavlovo srce ispunjeno je ljubavlju. Njegova ljubav prema suradnicima odražava njegovu ljubav prema crkvi. Njegova ljubav i briga za vjernike otkrivaju njegovu želju da zna kako su i da ih utješi (Kološanima 4,8).

Pavlova želja u vezi s članovima crkve u Kolosima jest da budu “zreli i puni svega” (Kološanima 4,12). Zbog toga on okuplja “tim iz snova” koji će raditi s njim. Doista, ulomak u Kološanima 4,7-14 iznosi opis hrabrih kršćanskih vojnika koji su uključeni u najvažniju od svih borbi — duhovni rat. Pavao nas uči da je misija timski rad. U svojem radu za crkvu u Kolosima, Tihik i Onezim su na čelu, poslani od strane Pavla da donesu i prikupe vijesti (Kološanima 4,7-9). Međutim, i drugi Pavlovi suradnici bili su duboko posvećeni vjernicima crkve u Kolosima (Kološanima 4,10-14).

Pouka za ovaj tjedan naglašava tri glavne teme:

1. Misija je udruženi napor ljudi koji rade u bliskoj povezanosti.
2. Budući da je misija udruženi napor, crkveni vođe i misionari moraju imati jasan cilj — da članovi crkve “duhovno sazriju i u potpunosti ostvare sve ono što želi Bog” (Kološanima 4,12 — Suvremeni hrvatski prijevod).
3. Duboka ljubav prema Isusu isključuje svaku mogućnost prilagođavanja mjerilima ovoga svijeta i s materijalizmom koji ga odlikuje.

DRUGI DIO: Komentar

Misija podrazumijeva timski rad

Isus je naglašavao značenje timskog rada. Na primjer, u petom poglavlju Evanđelja po Luki nalazimo izvještaj o Isusu na Genezaretskom

jezeru: “Opazi dvije lađice gdje stoje na obali. Ribari bili izašli i prali mreže.” (Luka 5,1.2) Ti su ljudi odustali od ribolova jer nisu ništa ulovili! Isus im tada kaže da ponovno “bace mreže svoje **za lov**” (Luka 5,4; naglasio autor). I odjednom, “kad to učine, uhvate mnogo riba, mreže im se gotovo razdirale” (Luka 5,6). Zato “dadnu znak svojim sudrugovima u drugoj lađici **da bi im došli pomoći**” (Luka 5,7; naglasio autor). Kakva snažna pouka za njih i za nas! Tada je Isus mogao reći Petru: “Od sada ćeš ljude **loviti**.” (Luka 5,10; naglasio autor)

U Kološanima 4,7-14 prikazuje se Pavlova posvećenost timskom radu (vidi također 1. Korinćanima 3,5-9). On nije bio sam u svojem misionarskom pothvatu. U ovom odlomku iz Poslanice Kološanima apostol spominje misionarski tim od devet osoba! Mi možemo puno naučiti iz njihovog rada u evanđeoskoj misiji.

Tihik	(1) “ljubljeni brat”; (2) “vjerni sluga”; (3) “drug u Gospodinu”	Kološanima 4,7
Onezim	(1) “vjerni...”; (2) “ljubljeni brat”; (3) “vaš zemljak”	Kološanima 4,9
Aristarh	(1) “drug moj u sužanjstvu”	Kološanima 4,10
Marko	(1) Barnabin nećak	Kološanima 4,10
Barnaba	nije posebno predstavljen budući da je bio dobro poznat	Kološanima 4,10
Isus	(1) zvani Just	Kološanima 4,11
Epafra	(1) “vaš zemljak”; (2) “sluga Krista Isusa”; (3) “on se uvijek bori molitvama za vas”; (4) “da biste postali zreli i puni svega”	Kološanima 4,12.13
Luka	(1) “ljubljeni liječnik”	Kološanima 4,14
Dema	nije predstavljen	Kološanima 4,14

Ova tablica otkriva da je Pavao imao “tim iz snova”. Misionarski rad nije neka usamljenička aktivnost. Što više ljudi sudjeluje u misionarskom radu, to su i rezultati veći. Međutim, ima mjesta i za gotovo anonimnog misionara, kao što je “Isus, zvani Just” (Kološanima 4,11). Ovo je jedino mjesto u cijelom Novom zavjetu gdje se on spominje. Zanimljivo je da Pavao ništa ne kaže o Demi (Kološanima 4,14). Možda je to zato što nije

mogao reći ništa pozitivno, jer je Dema možda već počeo odstupati od vjere, kao što apostol poslije spominje u 2. Timoteju 4,10. Vrijedno je zapaziti da Pavlov misionarski tim obuhvaća ljude židovskog i pogan-skog podrijetla. Razlike se brišu u jedinstvu vjere.

Možemo istaknuti i nekoliko dodatnih zapažanja:

Prvo, Tihik i Onezim opisani su kao “ljubljeni (ljubazni)” i “vjerni”.

Drugo, za Onezima i Epafru se kaže da su “vaš zemljak”, što znači da su bili članovi crkve u Kolosima.

Treće, Epafra je dalje opisan kao “sluga Krista Isusa”, čovjek molitve koji ima veliku revnost za crkvu. Iako tjelesno odsutan iz Kolosa, Epafra “se uvijek bori molitvama za vas” (Kološanima 4,12). Iz takvog njegovog stava i mi možemo naučiti dragocjenu pouku — čak i kada ne možemo pomoći osobno, uvijek možemo pomoći molitvom.

Četvrto, neki od ovih ljudi pojavljuju se u Djelima kao suputnici apostola Pavla (primjerice Aristarh: Djela 19,29; 20,4.5; 27,2; Tihik: Djela 20,4; Barnaba: Djela 12,25; 13,1-15; 14,19-28).

Peto, uključivanje Onezima, novog obraćenika (Filemonu 10), pokazuje da je Pavao pripremao nove ljude za službu kako bi postali njegovi suradnici u Evanđelju (Kološanima 4,11).

Šesto, iako isprva nije želio dati drugu priliku Marku, kolebljivom misionaru (Djela 15,38), Pavao je poslije promijenio mišljenje (Kološanima 4,10; 2. Timoteju 4,11) i s vremenom ga naziva svojim “suradnikom” (Filemonu 24).

Sedmo, iskazujući ljubav i prenoseći pozdrave koje su njegovi suradnici poslali crkvi, Pavao je njegovao osjećaj zajedništva između crkvenih vođa i crkvene zajednice.

Savršenstvo i ispunjenost

U svojem radu kršćanski vode moraju biti usmjereni na jasan cilj — pomoći članovima crkve da rastu u vjeri i da se u potpunosti usklade s Božjom voljom. Oni trebaju raditi i moliti se da se vjernici “održe savršeni i ispunjeni” (Kološanima 4,12 — Varaždinska Biblija). Na prvi pogled ovi izrazi mogu stvoriti pogrešan dojam da Pavao zagovara bezgrešnost ili apsolutno savršenstvo, ali to ovdje nije slučaj. Grčka riječ *teleios*, prevedena kao “savršen”, jednostavno može značiti “zreo” (1. Korinćanima 2,6; 14,20; Filipljanima 3,15). S druge strane, grčka riječ *plêroô*, prevedena kao “pun svega”, “ispunjen”, kada se primijeni na ljude, na drugim mjestima ima značenje Božjeg djelovanja u smislu ispunjavanja duhovnim blagoslovima (vidi Djela 2,28; Rimljanima 15,13). U Efežanima 4,13 Pavao ukazuje na to da “jedinstvo u vjeri i u pravoj spoznaji Sina Božjega” doprinosi “savršenom čovjeku (zrelom — *teleios*)”.

Pavao želi da članovi crkve u Kolosima razviju karakter sličan Kristovom. Ranije u svojoj poslanici on je već izrazio brigu u vezi s tim (Kološanima 2,6.7). Život po uzoru na Krista uključuje poznavanje "volje [Božje] u svakovrsnoj mudrosti i duhovnom razumijevanju" (Kološanima 1,9). To također znači živjeti "dostojno Gospodina", ugađati Mu, "da budete plodonosni svakom vrstom dobrih djela" i "da napredujete u spoznaji Boga" (Kološanima 1,10). Dodatne osobine duhovne zrelosti naglašene su u Kološanima 2,2, gdje Pavao govori o tome da trebamo biti "sjedinjeni ljubavlju", kako bismo postigli "bogat i pun uvid u pravu spoznaju". Ukratko, Pavao kaže da je cilj propovijedanja da "učinimo zrelim svakog čovjeka u Kristu" (Kološanima 1,28; vidi i Kološanima 1,29).

Upozorenje protiv materijalizma

Biblija naučava da se kršćani ne smiju priklanjati vrijednostima ovoga svijeta niti materijalizmu koji ga definira (Rimljanima 12,2). Međutim, Dema je upao u klopku ljubavi prema sadašnjem svijetu (2. Timoteju 4,10). U oba retka, u Rimljanima 12,2 i u 2. Timoteju 4,10, upotrijebljena je grčka riječ *aiōn*, prevedena kao "svijet". Ona se koristi u vezi sa "sustavom ponašanja i mjerila koja su povezana sa sekularnim društvom." (Johannes P. Louw and Eugene Albert Nida, *Greek-English Lexicon of the New Testament: Based on Semantic Domains*, sv. 1, New York: United Bible Societies, 1996., str. 507)

Osim *aiōn*, i *kosmos* često označava izopačene vrijednosti i zle sustave ovoga svijeta. Na primjer, u 1. Ivanovoj 2,16 apostol Ivan upotrebljava tri izraza da bi sažeo kako djeluje ovaj svjetovni sustav: "požuda tijela, požuda očiju, oholost zbog imetka". Stručnjaci se slažu da ova trostruka kategorija požude i oholosti predstavlja ozbiljno upozorenje protiv materijalizma. Nije iznenađenje što Pavao ima tako negativan stav prema "ovom svijetu [*aiōn*]" (Titu 2,12) do te mjere da naglašava da je Isus "sam sebe predao da nas izbavi od sadašnjega pokvarenog svijeta" (Galaćanima 1,4; kurziv dodao autor). U 1. Timoteju 6,17, Pavao daje jasan savjet: "Bogatašima ovoga svijeta prenesi da ne budu bahati, da ne polažu nade u nesigurno bogatstvo, nego u Boga." (kurziv dodao autor) U Titu 2,12 apostol naglašava da se kršćani trebaju odreći "bezbožnosti i svjetskih požuda" i živjeti umjereno, pravedno i pobožno "u ovom svijetu".

Zanimljivo je kako podatak da je Dema zavolio ovaj svijet na određen način rasvjetljava Pavlovu izjavu: "Dema me ostavio" (2. Timoteju 4,10), što ukazuje na njegovo napuštanje misijskih dužnosti. Vidljiv znak da netko voli ovaj svijet jest slabljenje ljubavi prema misiji u njegovom

srcu. Oni koji duboko čeznu za budućim svijetom žive “umjereno, pravedno i pobožno u ovom svijetu” (Titu 2,12). Ta čežnja podrazumijeva i aktivno sudjelovanje u misiji.

TREĆI DIO: Primjena

Razmišljajte o sljedećim temama, a potom postavite svojim učenicima pitanja s kraja ovog odjeljka:

“Pavlove poslanice imaju posebnu emotivnu težinu jer odražavaju njegovu snažnu želju za zajedništvom, da bude jedno sa svojim obraćenicima i da ima dobar odnos s njima. Pavao nije samotnjak; mnogo je više nalik roditelju koji čezne za svojom djecom koja su daleko. ... U svojim poslanicama on stalno pokazuje kolektivistički način razmišljanja. Njegove društvene veze bile su od presudnog značenja — ne samo osobno za njega, već i u ostvarivanju zajedničkog zadatka širenja Radosne vijesti.” (Ben Witherington III, *The Paul Quest: The Renewed Search for the Jew of Tarsus*, Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 1998., str. 114)

Ovaj citat otkriva Pavlovu potpunu posvećenost propovijedanju Evanđelja. Bismo li mi, koji živimo u posljednjim danima povijesti ovoga svijeta, trebali biti manje uposleni u širenju Evanđelja od Pavla i njegovog misionarskog tima iz prvog stoljeća? Oni su dali sve od sebe i radili zajedno za napredak Božjeg kraljevstva. Tako smo i mi pozvani da radimo u jedinstvu. Svaka osoba ima ulogu u Božjem velikom planu spasenja. Pozvani smo da pomognemo drugima da rastu u duhovnoj zrelosti u pripremi za buduću svijet. Što više čeznemo za dolaskom tog svijeta, to više činimo za Krista u sadašnjem trenutku. Ipak, naša ljubav prema Isusu čuva nas od opasnosti kompromisa s vrijednostima ovoga svijeta tako da, iako živimo u svijetu, nikada nećemo osjećati da mu pripadamo (Ivan 15,19).

Pitanja

1. Zašto su naše društvene mreže ključne za službu? Tko su ljudi u vašoj društvenoj mreži? Kako su vam ti ljudi pomogli u misionarskom radu i svjedočenju za Boga?

2. Na koji vas je način Bog pozvao da pomognete drugima da rastu u duhovnoj zrelosti i da se pripreme za Nebo?

3. Na koje vas načine vaša ljubav prema Isusu čuva od kompromisa s vrijednostima ovoga svijeta? Što znači biti u svijetu, ali ne od svijeta?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Isus je, neposredno prije svojeg uzašašća na Nebo, apostolima dao naizgled nemoguć zadatak: “Zato idite i učinite sve narode učenicima mojim! Krstite ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga! Učite ih da vrše sve što sam vam zapovjedio! Ja sam s vama u sve vrijeme do svršetka svijeta.” (Matej 28,19.20)

Isus je i Pavla poslao poganima da obavi naizgled nemoguć zadatak: “Ti ćeš im otvoriti oči i okrenuti ih od tame k svjetlu, od sotonine vlasti k Bogu. Tako da im vjerom u mene grijesi budu oprošteni i da budu primljeni među one koji su sveti zbog vjere u moje ime.” (Djela 26,18 — Suvremeni hrvatski prijevod)

Isus je, obraćajući se apostolima, dodao: “Ja sam s vama u sve vrijeme do svršetka svijeta.” (Matej 28,20) A Pavlu je rekao: “Jer zato ti se ukazah da te postavim slugom i svjedokom kako onome što si vidio, tako onome što ću ti objaviti.” (Djela 26,16)

www.adventisti.hr
www.znaci-vremena.com